

Катерина Кузів,
«Явлення воскреслого
Ісуса Христа
Марії Магдалині».

Катерина Кузів:
Зустріч Марії Магдалини
Воскреслого
Ісуса Христа – це відчай
втрати, що перемінюється
на втішення. Місце зустрічі
сад, як образ Едемського
саду, що був втрачений
через гріх, за який тепер
нас відкуплено

Глава УГКЦ увів на престол екзархату в Німеччині і Скандинавії
владика Богдан Дзюрах **Стор. 3**

Владика Богдан Дзюрах у день інтронізації: «Моє смс-
повідомлення: слухати-молитися-служити» **Стор. 5**

Думи мої... Сьогодні **Стор. 7**

Жінки-Мироносиці були першими... **Стор. 7**

Короткі **Стор. 7**

«Вийдіть із свого гробу» **Стор. 10**

Мій особистий Великдень **Стор. 11**

«Тяжко говорити Богові „так“, але ще важче говорити Богові
„ні“», – владика Богдан Дзюрах про нове служіння
у Німеччині **Стор. 13**

Ступити на дорогу братерства (13) **Стор. 18**

Стали відомі імена десяти воїнів дивізії «Галичина»,
які загинули під час Другої світової війни **Стор. 19**

Прощання з Володимиром Яворівським **Стор. 20**

«Убивати, убивати, убивати українців» **Стор. 21**

Церква і культ Івана Франка **Стор. 22**

ВЕЛИКОДЕНЄ ПОСЛАННЯ ІЄРАРХІВ УКРАЇНСЬКОЇ ГРЕКО-КАТОЛИЦЬКОЇ ЦЕРКВИ В ЗАХІДНІЙ ЄВРОПІ

**ВСЕСВІТЛІШІ І ВСЕЧЕСНІШІ ОТЦІ,
ПРЕПОДОБНІ БРАТИ І СЕСТРИ В МОНАШЕСТВІ,
ДОРОГІ В ХРИСТІ БРАТИ І СЕСТРИ!
ХРИСТОС ВОСКРЕС! ВОІСТИНУ ВОСКРЕС!**

ДОРОГІ СЕСТРИ І БРАТИ У ХРИСТІ!

Другий рік поспіль святкуємо Пасху в розпал глобальної пандемії. Ще раз ми завершили Великий піст з обмеженнями Covid-19. Ми супроводжували Ісуса через Страсний тиждень і на Його Хресній дорозі, пам'ятаючи про хрести й тягарі, які ми продовжуємо носити. Наше життя стало свого роду «історією страстей». Обставини вимагають від нас зречтись себе і щодня нести свої хрести. І для нас, християн, ця подорож є можливою і значущою, тому що ми слідуємо за нашим Господом і Божественним Учителем. Він провадить, і ми знаємо, що Його страждання на Хресті ведуть до Його і до нашого Воскресіння.

Хоч у нас може виникнути спокуса зосередитись на своїх терпіннях, на нашій «страсній історії», та ніщо не може порівнятися зі стражданням, якого зазнав Господь – Його арешт, суд над Ним, глузування і знущання, тортури й розп'яття. Ми хотіли б думати, що, на відміну від апостолів, ми не покинули б нашого Господа в ті останні дні та години. На відміну від Петра, ми мали б сміливість визнати не лише те, що ми знаємо Ісуса, але що ми Його послідовники, а Він – наш Учитель. Однак, незважаючи на те, що знаємо, чим закінчується ця історія і що визнаємо перемогу над смертю, яку приносить Воскресіння, ми все ще вагаємось, ми все ще сумніваємось, ми все ще боїмося свідчити про Євангеліє та відстоювати свою християнську віру. Ми схильні ставати мовчазними й боязливими, будучи оточеними світським суспільством, що є повне суперечностей – воно прагне рятувати життя, водночас підтримуючи тих, що бажають покінчити з власним життям; він розробляє неймовірні медичні технології, а дозволяє насильно відібрати чудо життя у невинних, перш ніж вони здатні зробити перший подих.

Ця пандемія показала, як ми живемо в суспільстві, яке боїться смерти, але водночас добровільно сприяє їй. Суспільство, здається, дорожить життям, але не має духовної перспективи, щоб по-справжньому оцінити його вартість.

Ми, християни, приймаємо смерть, уже переживши її через Святе Хрещення. Ми вже померли з Господом і воскресли з ним до вічного життя. Святий Павло пише до Римлян: «Чи ж ви не знаєте, що всі ми, що в Христа Ісуса охрестилися, у смерть його хрестилися? Ми поховані з ним через хрещення на смерть, щоб, як Христос воскрес із мертвих славою Отця, і ми теж жили новим життям» (Римлян 6,3–4)
Це те, що ми святкуємо сьогодні!

Ця пандемія показала, як ми живемо в суспільстві, яке боїться смерти, але водночас добровільно сприяє їй. Суспільство, здається, дорожить життям, але не має духовної перспективи, щоб по-справжньому оцінити його вартість.

Що це таке – наше «нове життя»? Звичайно, це життя, яке виходить за межі наших фізичних можливостей і обмежень. Це дар ділитися Хлібом Життя, що веде до вічного життя, живитись Словом Божим, а, особливо, Пресвятою Євхаристією. Це дар спільности та єдности, що розділяємо як християнська громада. Це любов, турбота й підтримка, які даруємо одне одному як брати і сестри – діти нашого Небесного Отця. Це свідчення, яке даємо перед світом як учні-місіонери

нашого Воскреслого Господа. Коли думаємо про багатства й дари, які нам дає Ісус Христос, і про духовну й моральну підтримку, яку християни надають одне одному в кризах, уболіваємо й дивуємося, що ті, що керують нами, уважають християнське богопочитання і все, що з ним зв'язане, «несуттєвим служінням», водночас забуваючи, що є Бог над усіма нами!

Ми бачили вплив карантину на психічне здоров'я найбільш ізольованих. Необачно думати, що фізичне та психічне здоров'я можна відокремити від духовного, тобто, від довірливих стосунків з нашим Небесним Отцем. Пригадуємо Ісуса та його найглибші хвилини сумнівів і мук у Гетсиманському саду та на Хресті. Те, що Євангелія представляють як переживання повного усамітнення: «*Боже мій, Боже мій, чому мене покинув?*» (Псалом 22,1) – це, насправді, гімн звільнення й перемоги, про яку Ісус молився на Хресті. Ми це можемо зрозуміти лише тоді, коли продовжуємо читати псалом: «*О ви, що боїтеся Господа, його хваліте, нащадки Якова, його шануйте, і бійтеся його, потомки Ізраїля! Бо він не гидував, не гордував бідною бідкою, і не ховав обличчя свого від нього; і коли той взивав до нього – слухав*». (Псалом 22, 24–25). Так, Господь зазнав людських мук і болю, але врешті-решт його стосунки з Отцем – це те, що дало Йому мужність повністю прийняти та випити свою Чашу. І у Своему Воскресінні Він залишає нам, навіть у найтемніші дні, сяюче світло в кінці тунелю.

У «цей день, що його створив Господь», не будемо сумні та пригноблені, а радіймо і веселімся в нім та утверджуємося в перемозі, яка вже є нашою! У великодній проповіді, яку виголосив відомий Отець Церкви, святий Іван Золотоустий, архієпископ Константинопільський (397–405), що її ми зазвичай читаємо на Великдень, він заохочує нас «*не боятися смерти, бо смерть Спасителя нас звільнила; знищив її той, кого вона тримала*». При зустрічі з Христом, пекло було відкинуто, знищено, убито, скинуто, зв'язано кайданами: «*Узяв людину, а на Бога натрапив. Узяв землю, а стрінув небо. Узяв, що бачив, і впав через те, чого не добачив*».

Цитуючи святого Павла: «*Де твоя, смерте, перемога? Де твоє, смерте, жало?*» (1 Кор 15,55) – в останньому крещендо, знову і знову Золотоустий повторює звичне великоднє привітання «Христос воскрес!», пояснюючи все глибше повноту нашого спасіння: «*ти [аде] звалений... попадали демони... радіють ангели... життя вільно пливе... і не стало в гробах ні одного мертвого*».

Дорогі Сестри і Брати, ми, українські греко-католицькі ієрархи Західної Європи, єднаємося з Вами та разом з Вами співаємо «Христос воскрес! Воістину воскрес!» Нехай радість цього Свята Свят наповнить серця всіх! Нехай Ваші святкові столи будуть наповнені нашими традиційними пасхальними стравами, а Ваші домівки наповнені благословенням миру та міцного здоров'я!

Благословення воскреслого Господа, любов Бога Отця та сопричастя Святого Духа нехай будуть з усіма Вами!

Ми бачили вплив карантину на психічне здоров'я найбільш ізольованих. Необачно думати, що фізичне та психічне здоров'я можна відокремити від духовного, тобто, від довірливих стосунків з нашим Небесним Отцем.

ХРИСТОС ВОСКРЕС! ВОІСТИНУ ВОСКРЕС!

Дано в Лондоні, Мюнхені, Римі, Парижі й Києві
дня 25 березня/7 квітня 2021 р.Б., Благовіщення Пресвятої Богородиці

Єпископ Кеннет Новаківський Єпископ єпархії Пресвятої Родина в Лондоні

Єпископ Петро Крик Апостольський адміністратор для українців у Німеччині й Скандинавії

Єпископ Діонісій Ляхович Апостольський екзарх для українців в Італії

Єпископ Гліб Лончина Апостольський адміністратор єпархії святого Володимира в Парижі

Єпископ Богдан Дзюрах Номінований апостольський екзарх для українців у Німеччині й Скандинавії

Єпископ Степан Сус Куріяльний єпископ, голова Пасторально-міграційного відділу Патріяршої курії УГКЦ

ГЛАВА УГКЦ УВІВ НА ПРЕСТОЛ ЕКЗАРХАТУ В НІМЕЧЧИНІ І СКАНДИНАВІЇ ВЛАДИКУ БОГДАНА ДЗЮРАХА

Отець і Глава Української Греко-Католицької Церкви Блаженніший Святослав увів на престол екзархату для українців у Німеччині та країнах Скандинавії нового екзарха владика Богдана Дзюраха. Історична подія відбулася 18 квітня 2021 року у катедральному храмі Покрову Пресвятої Богородиці та Святого апостола Андрея Первозванного в Мюнхені.

На подію прибули представники церковної і державної влади, а саме: представник Апостольського нунція в Німеччині монсеньйор Клаудіо-Каталін Картеш, представник Німецької Єпископської Конференції та його еміненції кардинала Маркса владика Руперт Граф Штольберг, генеральний вікарій для греко-католиків Австрії о. Юрій Коласа, генеральна настоятелька Згромадження сестер-місіонерок Найсвятішого Ізбавителя сестра Маргрет Обередер, представник Православної Церкви в Україні о. Валентин Смоктунович,

Напередодні інтронізації владика Богдана Дзюраха єпископи та священники екзархату помолилися на могилі першого екзарха владика Платона Корниляка, а також вшанували пам'ять всіх українців, що тут поховані

духовенство з України та Німеччини, а також Надзвичайний і Повноважний посол України в Німеччині Андрій Мельник, генеральний консул в Мюнхені Юрій Ярмілко, представник місцевої влади Михайл Дзебо. Ростислав Сукенник прибув із привітом від усіх українських організацій на території Німеччини.

За всю свою єпископську дорогу владика Дзюрах здійснював різні види служіння – поруч із Блаженнішим Любомиром, а відтак цілих десять років був найближчим і одним із найкращих працівників Глави Церкви, як адміністратор Патріаршої курії, як Секретар нашого Синоду.

Під час проповіді Блаженніший Святослав із вдячністю згадав усіх наших єпископів, священників, монахів і монахинь, які будували цей екзархат. Особливо подякував Глава Церкви владіці Петрові Крику за більше ніж 20-літнє служіння у цьому екзархаті.

«Сьогодні переживаємо особливу історичну хвилину. Ми впровадили на престол екзарха в Німеччині нашого преосвященного владика Богдана Дзюраха. Владика Богдан приходить сюди із серця нашої Церкви», – сказав Предстоятель.

За його словами, за всю свою єпископську дорогу владика здійснював різні види служіння – поруч із Блаженнішим Любомиром, а відтак цілих десять років був найближчим і одним із найкращих працівників Глави Церкви, як адміністратор Патріаршої курії, як Секретар нашого Синоду. «І коли я питаю, хто з єпископів нашої Церкви найкраще знає і розуміє, про що думає, над чим уболіває Глава вашої Церкви, скажу вам, що це владика Богдан. Я віднімаю його від серця, щоб дати його вам.

Ті слова Христові, які ми чуємо в сьогоднішньому Євангелії, – "прийшов, щоб послужити", – це кредо владика Богдана. Він ніколи не шукав ані привілеїв, ані почесностей. Усе робив із глибоким духом служіння. І сьогодні він приходить до вас як ваш єпископ, як батько, щоб віддати вам і за вас своє життя», – підкреслив Глава Церкви.

Блаженніший Святослав відзначив, що за владика Богдана сьогодні особливо моляться в Церкві, щоб із сьогоднішньою інтронізацією розпочалася нова сторінка історії цього екзархату. «Сьогодні ми молимося, щоб Господь Бог послав особливого Святого Духа, духа служіння владіці Богданові, аби він зміг звершити все те, що від нього очікує Українська Церква, наш український народ. Я хочу звернутися з особливим проханням до усіх вас тут, у Німеччині, і тих, хто нас чує: підтримайте владика Богдана, будьте поруч із ним», – сказав Предстоятель.

Архиерей попросив усіх священників, монахів, монахинь та мирян цього екзархату прийняти нового владика, бо він приходить не для того, щоб верховодити чи утискати. «Хочу звернутися до всієї української громади в Німеччині: ваша Церква йде до вас. Нехай гасло чергової сесії Патріаршого собору "Христова Церква є завжди і всюди з тобою" буде новим світлом, яке писатиме нову сторінку історії цього екзархату», – побажав Глава УГКЦ.

Блаженніший Святослав додав: «Нехай у ці тяжкі часи, коли на кордонах України знову нагромаджуються десятки тисяч чужого війська і погрожують нам новими бідами і болями, саме під Покровом Богородиці ми знайшли світло, захист, упевненість, перемогли всякий страх і під проводом нашого владика крокували вперед».

Департамент інформації УГКЦ

ВЛАДИКА БОГДАН ДЗЮРАХ У ДЕНЬ ІНТРОНІЗАЦІЇ: «МОЄ СМС-ПОВІДОМЛЕННЯ: СЛУХАТИ-МОЛИТИСЯ-СЛУЖИТИ»

З нагоди Чину інтронізації, який відбувся 18 квітня 2021 року в катедральному храмі Покрову Пресвятої Богородиці в Мюнхені, владика Богдан Дзюрах, апостольський екзарх для українців візантійського обряду у Німеччині та країнах Скандинавії, поділився програмою душпастирства очолюваного ним екзархату на найближчі роки.

Звертаючись до духовенства та вірних Апостольського екзархату в Німеччині та країнах Скандинавії, владика Богдан Дзюрах насамперед висловив слова вдячності за теплий і гостинний прийом та постійну допомогу в перші дні після прибуття у Мюнхен. «До вас, дорогі у Христі отці, богопосвячені особи, любі моєму серцю миряни, молоде і діти линуть сьогодні мої думки і мої слова. Я дякую вам за так багато знаків зичливості та любові, якими ви зустріли моє призначення і мій прихід сюди. Мені прикро, що через карантин не можемо фізично зустрітися з вами, проте я вже радію в передчутті відвідин наших громад, щоб із вами ближче познайомитися, молитися і спілкуватися», – мовив архиєрей.

СЛУХАТИ-МОЛИТИСЯ-СЛУЖИТИ

Відтак владика Богдан представив свою візію майбутнього розвитку і душпастирства апостольського екзархату, концентруючи її в трьох діях: «А нині хочу вислати вам коротке повідомлення, коротке "смс", утворене з перших літер трьох слів, у яких бажаю вкласти своє бачення перших кроків у цьому новому періоді свого життя: отже, моє "смс" – це "слухати-молитися-служити"».

СЛУХАТИСЯ БОЖОГО ДУХА ТА ОДНЕ ОДНОГО

Слухання, за словами проповідника, повинне бути звернене у двох першочергових напрямках: слухання Божого Духа та одне одного. «Перше завдання, яке я ставлю перед собою, – це слухати. Бо більшість із вас є набагато довше в Німеччині і Скандинавії, ніж я, і кожен з вас, я переконаний, може і має багато що мені сказати: про нашу історію і наше сьогодні, про мрії та потреби наших спільнот, про ваші очікування від Церкви, але також (сподіваюся) про вашу готовність долучатися до місії Церкви власними дарами.

Водночас спільно з вами прагну слухати голос Бога, вслухатися в те, що Дух Святий бажає нам сказати як спільноті, щоб ми могли виконати Божу волю в цьому непростому історичному періоді. Мусимо спільно слухати Бога також для того, щоб серце екзархату билося в унісон із серцем Вселенської Церкви і серцем Церкви-матері в Україні», – зазначив єпископ.

ВЕЛИКА ШКОЛА МОЛИТВИ В СІМ'І ТА В ЕКЗАРХАТІ

Другим елементом душпастирства владика Богдан Дзюрах назвав молитву. Водночас цей елемент є в осерді всієї церковної діяльності. «"Апостолят вуха", – щоб послужитися висловом Папи Франциска, – нехай природно переходить в апостолят молитви. Бо молитва є запорукою життя і розвитку наших вірних, наших спільнот та всього екзархату. Можна сказати, що Христова Церква народилася з молитви, коли "всі вони пильно й однодушно перебували на молитві разом з жінками і Марією, Матір'ю Ісуса, та з Його братами" (Ді. 1, 14). Це образ і "домашньої Церкви", тобто сім'ї-родини, де ми отримуємо перший і найцінніший досвід молитви та християнського життя, і парафіяльної спільноти, першим і найголовнішим завданням якої є: бути "великою школою молитви", як про це пригадав Папа Франциск на загальній аудієнції минулої середи, висловлюючи водночас переконання, що "світильник віри доти палатиме на землі, доки матиме олію молитви"», – підкреслив апостольський екзарх у Німеччині та країнах Скандинавії.

Так ми, українці, приносимо в країни західного світу унікальний досвід живої віри, випробуваної в катакомбах переслідуваної Церкви і збереженої і переданої нам дуже часто в середовищі наших родин.

Відтак владика додав щире свідчення української емігрантки про її молитовне життя в колі сім'ї, яке не замикається у стінах власної домівки, а й через свідчення поширюється до ближніх. «Так ми, українці, приносимо в країни західного світу унікальний досвід живої віри, випробуваної в катакомбах переслідуваної Церкви і збереженої і переданої нам дуже часто в середовищі наших родин. Тут, у країнах, які стають для нас другою батьківщиною, не переставаймо плекати родинну і парафіяльну молитву та не вагаймося ділитися цим нашим безцінним скарбом віри, що його ми приносимо зі собою, а наш унікальний досвід східної літургійної молитви нехай стане духовним збагаченням церковного організму в країнах нашого проживання», – закликав до місійності та свідчення архиєрей.

ЦЕРКВА, ЯКА ВИХОДИТЬ, ЩОБ СЛУЖИТИ...

«Нарешті третій елемент – служіння. "Я поміж вами як той, хто служить", – сказав Господь до своїх учнів на Тайній вечері (Лк. 22, 27). Признаюся, що коли прийшла вістка про моє призначення, багато хто відкрито питав мене: чи це призначення означає промоцію або щось протилежне, підвищення або пониження? Коли таке питання прозвучало вперше, мені прийшла спонтанна відповідь, яку я відтак взяв "на озброєння" і повторював за потреби: "А скажіть мені, вмивати іншим ноги – це підвищення чи пониження?". Для честі моїх співрозмовників, вони відразу розуміли, про що тут йдеться і все ставало на свої місця... – поділився своїм життєвим досвідом преосвященний владика Богдан і додав: — Нехай для нас усіх дороговказом буде приклад нашого Божественного Спасителя, а додатковим стимулом – заохота нашого Предстоятеля Блаженнішого Святослава, який кличе нашу Церкву ставати щоразу більше "Церквою, яка

виходить, щоб служити", Церквою, яка, плекаючи свою церковну самобутність, водночас не замикається в собі, але вчиться "виходити дедалі більше за межі своїх парафіяльних, конфесійних і етнічних "огорож", щоб відкритися в милосердній любові до всіх страждених і знедолених, незважаючи на конфесійну і релігійну приналежність, на расу, стать чи вік" (Посинодальне послання "Залишіться вам одне – те, що ви дали вбогому!", 27). Подібно як апостол Павло, "бувши від усіх вільний, став усім слугою, щоб ще більше їх придбати" для Христа, "для всіх став усім, щоб конче деяких спасти" (пор. 1 Кор. 9, 20–22), так і в нашому служінні, будучи посланими передусім до українців, прагнемо послужити всім Божим Словом і любов'ю, що в Христі Ісусі».

«ТОЖ В ІМ'Я БОЖЕ ВИРУШАЄМО В ДОРОГУ!»

Наприкінці, апостольський екзарх для українців візантійського обряду в Німеччині та країнах Скандинавії владика Богдан Дзюрах запросив усіх до спільної духовної мандрівки. «Тож в ім'я Боже вирушаємо в дорогу! І робимо це під материнським оком Богородиці. Я вбачаю особисто для себе гарний знак, що ця катедрою Покрову Богородиці, – промовив єпископ і додав: — Коли я одному знайомому священникові сказав, що і в моєму родинному селі в Україні храм посвячений Покрову Пресвятої Богородиці, він зауважив: "То Ви їдете з дому додому!". Це правда, і я вже почувуюся тут, у Мюнхені, у себе вдома. І мені тут добре. Добре, бо ми є разом; добре, бо ми є, щиро намагаємося бути з Богом; добре, бо над нами всіма чуває Богородиця. Під Її материнський покров віддаю себе, наш екзархат і кожного та кожну з вас зокрема, а вас усіх, що тут присутні і що єднаєтеся духовно з нами, ласкаво прошу про подальшу підтримку і молитви».

Пресслужба Синоду Єпископів УГКЦ.
Світлина: Robert Kiderle

Думи мої...

С-на: Українська греко-католицька парафія Покрова Пресвятої Богородиці та св. Апостола Андрея Первозванного в Мюнхені

СЬОГОДНІ

- Привіт! Ви дивитесь трансляцію?
- Так, дивимося. Ви теж?
- Ага.

Сьогодні тих хто дивився було сотні або й тисячі. Сьогодні УГКЦ в Німеччині та країнах Скандинавії мала благословення отримати, а чи то прийняти нового Єпископа. Сьогодні більшість наших братів і сестер в онлайн режимі бачили відхід від обов'язків єпископа Петра Крика і прийняття зобов'язань єпископом Богданом Дзюрахом.

Всі бачили інтронізацію, але деякі бачили більше. Хтось бачив цікавість перед новим, а хтось страх від незнаного. Хтось прощався з рідною землею, а хтось з нею вітався. Хтось бачив сум в очах одних і радість на устах інших. Хтось згадав гіркоту мелодії втрати, а хтось відчув напружені нотки набутого. Хтось очікував, а хтось був очікуваним. Хтось прощав і прощався, хтось відпускав своє минуле, а хтось приймав своє майбутнє. Хтось бачив канонічний процес за регламентом, а хтось прощання найкращих друзів.

Сьогодні всі раділи і всі сумували. ♥Сьогодні мої емоції були настільки різними, немов би я наїлася солодких лимонів.

Світлана Білан, з Фейсбуку

ЖІНКИ-МИРОНОСИЦІ БУЛИ ПЕРШИМИ...

Кожного разу, коли святкуємо Христове Воскресіння, про яке першими сповістили жінки-Мироносиці, перед нашими очима встають все нові й неповторні хвилини, події й образи в новому осмисленні. Ось ця блага вість, що Христос воскрес, стала в нашому житті, у житті людства бездонною криницею, невичерпним джерелом цілющої води, яка наповнює нас творчим життям.

У СТРИЮ ПОХОРОНИЛИ п. ВІРУ ШЕВЧУК, МАМУ ГЛАВИ УГКЦ

13 квітня 2021 р. у Стрию відбулися похоронні богослужіння і погребення п. Віри Шевчук, матері Блаженнішого Святослава. Похоронили її на міському кладовищі. Блаженніший Святослав виголосив слово, у якому від імені покійної матері п. Віри Шевчук, батька Юрія і всієї родини Шевчуків подякував усім за співчуття, увагу, підтримку та допомогу. Особливо тим духовним особам і лікарям, які доглядали за його матір'ю в останні роки життя. Глава УГКЦ зворушено розповів, що останнім часом він мусив втішати дуже багатьох людей, але сьогодні не може втішити самого себе. За його словами, тільки той розуміє біль втрати мами, хто сам його пережив. «Але я хочу, щоб мій біль сьогодні перетворився на проповідь – проповідь християнської віри у воскреслого Христа. Проповідь християнської віри в безсмертя людської душі. Проповідь нашої віри в те, що смерть і страждання у житті людини не мають останнього слова. Нам так тяжко відпускати з наших людських обіймів нашу маму! Але єдиною втіхою сьогодні є те, що з наших людських обіймів ми її передаємо в обійми самого Бога, який може краще її обійняти, ніж ми, люди, тут, на землі», – зазначив Блаженніший Святослав. (Департамент інформації УГКЦ. С-на: Олександр Савранський)

НЕ ПІДДАВАЙТЕСЯ РОСІЙСЬКОМУ «ВІРУСУ СТРАХУ» – ЕПІФАНІЙ

Українці подолали страх перед лицем справжньої небезпеки у 2014-му році, подолають і нинішній «вірус страху», який поширює Росія, аби підкорити українську націю. Про це предстоятель Православної Церкви України Митрополит Епіфаній написав у Facebook. «Всі ми прагнемо встановлення справедливого миру. Мир – природний стан людства. Господь Ісус Христос часто звіщав, як істину і побажання: "Мир вам". Не маю сумніву, що Україна, з милості Божої, здобуде мир», – зазначив він. «Але чи допоможе нам у цьому страх? Ні, страхом не перемогти. В ці квітневі дні ми входимо у восьмий рік війни. Війни, якої ми не хотіли, не ініціювали й не провокували. Ми ніколи не зазіхали на чуже, не прагнули поневолити інших чи загарбати чийсь територію. Війни, в якій ми захищаємо Богом дану нам землю, наш народ і наші цінності. І сусід-агресор добре знає, що протягом усього цього часу українці виявили таку силу духу та єдності, якої мало хто від нас очікував. Нас не знищили обстріли й не зламала брехня агресора. Тож уже вкотре в паніці російська влада ширить "вірус страху", який століттями вирощує й культивує у підвладних їй сама, – погрожує знищити, брязкає зброєю, збільшує психологічний тиск. Страх – це інструмент агресора, яким він намагається підкорити український народ», – впевнений предстоятель ПЦУ. (5 канал)

Люба Яцків, «Жінки-мироносиці»

Чим далі віддалюємось від смерті і воскресіння Ісуса Христа, тим виразніше й величавіше відзначаємо-святкуємо непроминально-вічні живі події – життя, страждання, смерть, а зокрема воскресіння нашого Спасителя, учителя життя вічності, Ісуса Христа. І так, рік-у-рік, ми все виразніше чуємо голоси жінок-Мироносиць, які неповторно нам голосять вічно радісне «Христос Воскрес! – ожив Той, що вмер, Той, що був, є і завжди буде у безконечності – Триєдиний Господь».

Вдумайтесь у цю благовість про Христове Воскресіння, що його першими й вперше почули, а згодом й розголосили не учні-апостоли Воскреслого, але звичайні жінки, прозвані у Євангелії Мироносицями. Напевно це у Божих планах не була випадковість. Цей факт, що жінки-Мироносиці були першими, що почули істину про те, що Ісус Христос, Назарянин, воскрес, має своє особливо-глибоке значення. Як бачимо, що Ісус Христос перед своєю смертю, вже розп'ятий на хресті, особливо підносить, підкреслює і наголошує жіночий рід, звертаючись словами до матері: «Жено, це син твій!». Потім каже до учня (яким був св. Іван): «Це твоя мати» (Іван. XIX, 26,27).

Воскрес Той, що приніс для нас життя вічне. Воскрес Той, якого розп'яли на хресті та в гробі поховали. Воскрес Той, що з Його розп'яттям і смертю, здавалось, усе закінчиться і піде у безповоротне забуття.

Цими словами Христос поставив свою Матір-жінку, як Царицю Заступницю людей на землі. І три дні після своєї смерті Христос знову зустрічається у першу чергу з жінками-Мироносицями, які не боялись і прийшли, щоб помазати Його пахучими оліями. Цим Христос не тільки бажав піднести жінку з її слабостей, але сказати значно більше: піднести її на належний п'єдестал, щоб вона співдіяла у несенні благовісті про Царя – Христа Господа.

Всі чотири євангелисти відмічають цю незаперечну істину, що жінки-Мироносиці були першими, які принесли цю незрівнянно радісну благу вість, що Христос воскрес. **Ось як пише про цю подію св. євангелист Марко:** «Як минула субота, і Марія Магдалина, Марія Якова та Соломія накупили пахощів, щоб піти і намазати його [Ісуса]» (Мар. 16, 1)...

ПАПА З ТРИВОГОЮ СЛІДКУЄ ЗА ПОДІЯМИ НА ТЕРЕНАХ СХІДНОЇ УКРАЇНИ

Глава Католицької Церкви проказав разом з паломниками у Ватикані молитву за мешканців цих теренів, закликавши сприяти мирові та запобігти ескалації насильства. «З тривогою слідкую за подіями на окремих теренах східної України, де протягом останніх місяців збільшилася кількість порушень режиму припинення вогню, з неспокоєм слідкую за зростанням воєнної діяльності. Будь ласка, наполегливо прошу запобігти зростанню напруження, щоби, навпаки, здійснювалися жести, спроможні підтримувати взаємну довіру та сприяти примиренню та мирові, які дуже потрібні та дуже бажані. Щоби була взята до серця також важка гуманітарна ситуація, в якій живе місцеве населення, якому висловлюю свою близькість і за яке заохочую вас молитися. Помолімося разом», – сказав Папа Франциск, промовляючи після недільної молитви «Царице Неба» до вірних, які зібралися на площі Святого Петра у Ватикані, проказавши разом з ними окрему молитву в цьому намірі. (о. Тимотей Т. Коцур, ЧСВВ, Ватикан. С-на: Riccardo De Luca)

ПАПА ЗАПРОШУЄ НА «МОЛИТОВНИЙ МАРАФОН» ПРОТЯГОМ ТРАВНЯ

«Уся Церква підносила неустанну молитву до Бога», – такою є тема, натхнена свідченням 12-го розділу Діянь Апостолів, молитовного марафону, якому «з виразного бажання» Святішого Отця буде присвячений місяць травень. Як відомо, місяць травень у католицькій духовній традиції присвячений особливій молитві до Пречистої Діви Марії. Запропонована ініціатива «особливим чином залучить всі санктуарії в світі», щоб вони ставали промоутерами «серед вірних, сімей і спільнот» проказування молитви Розарію в намірі завершення пандемії. Зокрема, тридцять значущих санктуаріїв з усіх куточків світу кожного дня о 18:00 римського часу провадитимуть молитву на вервиці, що транслюватиметься у прямому ефірі на офіційних каналах Святого Престолу. Папа Франциск особисто відкрив цей молитовний захід, який триватиме з 01 до 31 травня. (о. Тимотей Т. Коцур, ЧСВВ, Ватикан)

30.05.2020 р., молитва на вервиці у Ватиканських садах (Vatican Media)

В ЧЕХІЇ ЗАТРИМАЛИ П'ЯТЬОХ ПІДОЗРЮВАНИХ В БОЯХ ПРОТИ ЗСУ НА ДОНБАСІ

Національний центр проти організованої злочинності Чехії провів широкомасштабну операцію, в ході якої було затримано щонайменше п'ятеро чехів, які були членами воєнізованих формувань і, як підозрюють, воювали на Донбасі на боці сепаратистів. Затриманих підозрюють в тому, що вони виїжджали або організовували поїздки громадян Чехії в Україну для участі в бойових діях на стороні проросійських сепаратистів. За словами одного з підозрюваних, затриманими управляли співробітники ГРУ, які працювали в російському посольстві у Празі та днями були вислані з Чехії. 17 квітня прем'єр-міністр Чехії Андрей Бабіш заявив, що 18 співробітників російського посольства в Празі, яких визнали співробітниками російських спецслужб, мають покинути Чехію протягом найближчих 48 годин. Уряд країни вдається до рішучих заходів після того, як слідство з'ясувало, що російські спецслужби імовірно причетні до підризу арсеналу у Врбетице. Йдеться про вибух, що стався ще 16 жовтня 2014 року на складах озброєння у східній частині Чехії та призвів до численних руйнувань і загибелі двох місцевих жителів. Лише за 6,5 років керівництво чеського уряду офіційно звинуватило Росію в організації цієї диверсії. 19 квітня 18 дипломатів покинули Чехію за рішенням уряду. (Новинарня)

«І говорили між собою: "Хто відкотить нам каменя від дверей гробу?". І, глянувши, побачили, що камінь вже відвалений; був же він дуже великий. І, увійшовши до гробу, побачили юнака, що сидів праворуч, зодягненого в білу одежу, та й жажнулись. Він же каже їм: "Не лякайтесь! Ви шукаєте Ісуса Назарянина, розп'ятого. Він воскрес, нема його тут!"» (Мар. 16, 3–6).

Перелякані жінки-Мироносиці понесли цю радісну вістку до учеників Христа і до народу. Це справді була безмежна радість, яку важко схопити й описати. Щоб її, себто цю безмежну радість, зрозуміти, треба хоч на хвилину перенестись у дійсність того часу, коли сповнялось відкуплення людства.

Небо затягнулось чорними безпроглядними хмарами і наступила трагічна, сумна і чорна п'ятниця, у яку здійснювались страждання, розп'яття і смерть Ісуса Христа. Це була застрашаюча, болюча і пригноблююча хвилина. Його найближчі апостоли, що були свідками безчисленних Христових чуд, надіялись, що їх Учитель зійде з хреста і раз назавжди переконає своїх противників й ворогів, що він правдивий Бог. Чуда не сталося. Всі попередні чуда стали малими, а то і зовсім забулись. Також забулись Христові слова, де Він говорив, що на третій день після смерті воскресне. Всіх огорнув страх. На тлі такої безвиглядності вістка про воскресіння Христа, яку принесли жінки-Мироносиці, викликала безмежну радість, що сягала небесних висот. Це логічно і природньо зрозуміле.

Ісус Христос перед своєю смертю, вже розп'ятий на хресті, особливо підносить, підкреслює і наголошує жіночий рід.

Жінки-Мироносиці стали післанницями Христа, які голосили про Його воскресіння. Коли ж вони повертались від гробу, Ісус по дорозі зустрів їх і сказав: «Радуйтеся!». Вони приступили, припали Йому до ніг, поклонились Йому» (Мат. XXVIII, 9). Так жінки-Мироносиці були першими, які утверджували віру, що Христос воскрес із мертвих.

Воскрес Той, що приніс для нас життя вічне. Воскрес Той, якого розп'яли на хресті та в гробі поховали. Воскрес Той, що з Його розп'яттям і смертю, здавалось, усе закінчиться і піде у безповоротне забуття. Як сильно помилились ті, що так думали і з цією ціллю здійснювали христовбивство. Дійсність виявилась протилежною, бо з віками Христове воскресіння перемагає темряву і всі сили пекла. [...]

Відчуймо ту радість, що її мали у той час жінки-Мироносиці. На цій радісній благовісті – «Христос воскрес!» – вироста велика, незлічима релігійно-церковна літературна творчість, на цьому тлі виростали великі християнські мужі й мислителі, незрівнянні мученики та ісповідники Христові. Немає інших основ людського життя за Христові. І як говорить у Світильнику: «Плоттю заснувши, як мертвий Царю і Господи, на третій день воскрес. Адама із тління підняв і подолав смерть. Пасха нетління світу спасіння». В цих глибоких словах підкреслено незаперечну істину.

М. Г.

**Подано за: «Патріархат»;
текст скорочено.**

ВЕРХОВНИЙ СУД ВИЗНАВ ЗАКОННИМ ПЕРЕХІД РЕЛІГІЙНИХ ГРОМАД ІЗ УПЦ МП ДО ПЦУ

Верховний суд уперше ухвалив рішення про законність виходу релігійної громади з юрисдикції Української православної Церкви Московського патріархату та входження до помісної Православної Церкви України. «06 квітня 2021 р. відбулося судове засідання Великої Палати Верховного Суду з розгляду справи №910/10011/19 щодо законності зміни релігійної громадою с. Сутківці, Хмельницької області свого підпорядкування – виходу з юрисдикції Російської Православної Церкви в Україні (яка іменує себе УПЦ) та входження до Православної Церкви України», – зазначила пресслужба ПЦУ. За результатом засідання було ухвалено рішення про законність такої зміни підпорядкування. «Таким чином найвищою судовою інстанцією України вперше з початку активного процесу переходів релігійних громад України з Російської Православної Церкви в Україні до Православної Церкви України, прийнято рішення, яким підтверджено можливість та законність таких переходів і відхилено заперечення Російської Православної Церкви в Україні проти цього». (Прямий)

НОВІ СТАТИСТИЧНІ ДАНІ ПРО КАТОЛИЦЬКУ ЦЕРКВУ

Згідно з новими статистичними довідниками Католицької Церкви, католики становлять 17,7% світового населення, як і попередніми роками. Триває тенденція зменшення кількості богопосвячених осіб та священників, натомість, постійних дияконів стає більше. Наприкінці 2019 року у світі нараховувалося 5.364 єпископів, що на 13 менше від попереднього року. Кількість священників, як дієцезальних, так і серед богопосвячених осіб, збільшилася на 271, становлячи на кінець 2019 року 414.336 (попереднього року було 414.065). Це збільшення кількості відбулося, в основному, завдяки Африці (3,45%) та Азії (2,91%), бо в Європі кількість священників зменшилася на 1,5%, а в Америці – приблизно на 0,5%. Зменшується кількість богопосвячених осіб у світі: у 2018 році нараховувалося 50.941 ченців з довічними обітцями, що не є священниками, а в 2019 – 50.295. На 1,8% зменшилася також кількість черниць: від 641.661 сестер у 2018 році до 630.099 у 2019. Це зменшення стосується, насамперед, Європи, Америки та Океанії. Триває тенденція зменшення кількості кандидатів до священства: в 2018 році їх було 115.880, а в 2019 їхня кількість знизилася на 1,6%, становлячи 114.058, найбільша кількість з яких мешкає в Азії (33 821). Далі йде Африка (32 721), Америка (30 664), Європа (15 888) і, врешті, Океанія із 964 семінаристами. (Світлана Духович, Ватикан)

«ОБДІЛЕНА» І «КАНОНІЧНА» ЦЕРКВА ТІЛЬКИ Й ЧЕКАЄ, КОЛИ ПРИЙДЕ ПУТІН І ЇХ ВИЗВОЛИТЬ

Сучасний мілітаристський дух Росії сформувала Російська Церква та її очільник Патріарх Кіріл. Таку думку в інтерв'ю *Galinfo* висловив митрополит Львівський і Сокальський ПЦУ Димитрій (Рудюк). «Так зване духовне підґрунтя для тих мілітаристських речей, які сьогодні заповнили Росію, повністю сформувала Російська Церква і, зокрема, Патріарх Кіріл – "скрепи", "руській мір", "Росія-Україна-Білорусь – это есть святая Русь". Це все неслося всією Україною у 2000-х роках. Це все перетворилося в такі "отруїзми" – ідеологічну отруту», – сказав єрарх. За словами митрополита, в Україні «руській мір» зіштовхнувся з патріотизмом, хоча він і досі сидить в багатьох головах українців від Донбасу і навіть аж до Львова. «Ми постійно говорили про це: як себе поведе УПЦ МП в разі війни України з Росією. І не треба було багато міркувати для того, щоб зрозуміти, що вона займе антиукраїнську позицію. Це добре сидіти і говорити: "Ми без політики", – одночасно озирюючись на те, що і як скаже Москва», – зауважив він. Митрополит ПЦУ вважає, що УПЦ МП і є тією п'ятою колоною, яка чекає Путіна. «В міру того, як Росія піднімає свій голос війни, так і вони напевно очікують визволителя. Я впевнений, що це є та п'ята колона, яка чекає на "благодатний" для них час, коли прийде Путін і їх усіх визволить». (RISU)

«ВИЙДІТЬ ІЗ СВОГО ГРОБУ»

В Палестині хоронили померлих в печерах, які були природними углубленнями або висіченими. Тайний учень Ісуса Йосиф з Ариматії був багатий, був членом синадрую, чесна, морально праведна людина, «чекав Божого царства» (сучасною мовою – був віруючий не на телевізійні камери) – дав свій гріб, висічений в скелі в його саді. Може і не хотів, але він очолив похорон.

Але, як же він привалив камінь до гробу, де спішно поховали Ісуса? Багаті люди мали все підготовлене: Йосиф, просто, витягнув клин і камінь, вагою в 1–2 т скотився, закриваючи вхід. Цей камінь називали юдеї *голел*, а потім слуги прикотили менший – *дофег*. Не дивно, чому жінки так турбувалися: «А хто нам відвалить камінь від гробу».

Фарисеї, садукееї, юдейська адміністрація римської окупаційної влади поставили печатку на стику голеля і дофегу, бо по трьох днях завершилася б їхня «радість», можна б було відкрити гріб для всенароднього оглядання. Ну що, є? А казав, що у третій день воскресне...

Бачимо, що ці каміння гробу Господнього мали вартість і слова жінок-мироносиць були раціональними... Але Ісус повалив плани противників і розчарування Його прихильників. Бо Гріб став пустим...

Ті два камені, величезний та малий, голел та дофег, яким привалили вхід до гробу Ісуса, приваляють і нас. І то не тоді, коли ми перестаємо тілесно жити (тобто помираємо), а тоді, коли ми дихаємо на повні груди, думаємо, ходимо, бігаємо. Вони приваляють наше серце. Це каміння безвірства, аморальності. Це каміння недовіри, незадоволення, нарікання. Це каміння гріху. Це фальшиве, а не дорогоцінне каміння, що наш сенс життя є в грошах, кар'єрі... Так навіть не голел, а дофег до дофегу, камінь по каменю і людина опиняється в гробі...

Сьогодні Ісус каже нам, вставайте, виходьте із своїх гробів, я є ваша Сила! Ви створені не для гробу, а для неба. Ви створені для воскресіння і для вічного життя і я вам дав приклад.

Дорогі брати і сестри! Щоб вийти із власного гробу, треба відповісти собі на питання: «А кого я шукаю?». Пригадаємо подію, яка сталася 1986 років тому, читаємо в Євангелії (Мк 16:2–6): «І на світанку дня першого в тиждні, як сходило сонце, до гробу вони прибули, і говорили одна одній: Хто відвалить нам каменя від могильних дверей? А зиркнувши, побачили, що камінь

▲ Пітер Брейгель старший, «Воскресіння Христове»

відвалений; був же він дуже великий... І, ввійшовши до гробу, побачили там юнака, що праворуч сидів, і був одягнений в білу одежу, і жахнулись вони... А він промовляє до них: Не жахайтесь! Ви шукаєте Розп'ятого, Ісуса Назарянина. Він воскрес, нема Його тут!»

Я вас питаю сьогодні: Чи Христос воскрес? Ваша відповідь: Воістинно воскрес! Алілуя!

**Для «ХГ» о. Роман Лірка,
Франкфурт-на-Майні, 28.04.2019 р. Б.**

Сьогодні Ісус каже нам, виходьте із своїх гробів, я є ваша Сила!
Ви створені не для гробу, а для неба. Ви створені для воскресіння
і для вічного життя і я вам дав приклад.

МІЙ ОСОБИСТИЙ ВЕЛИКДЕНЬ

Свято наближається неквапно, але неухильно. Скоро, зовсім скоро повітря розітнуть свинячі верески, а наші носи вловлять запах звабливих димів із вуджарень. Залишився місяць, але вже потихеньку можемо готуватися. Бо всіляка вудженина потребує часу, гарного настрою і головне – натхнення. Недарма наша приказка, яку взяв для своєї комедії Михайло Старицький, така оптимістична: «Як ковбаса та чарка, то минеться сварка». А коли до ковбаси і чарки додати шинку, драглі і хрін, то яка вже там сварка!

Вудження м'ясива – це процес, магія і поезія. З дитинства я полюбив цю пахнющу містерію і люблю досі. В Галичині традиція вудження м'ясива не вимерла була навіть за советів. Тим більше, що ковбаса стала дефіцитом.

Хто живе на селі чи на околиці в приватному будинку, то буде собі спеціальну вуджарню з комином. В комині розвішують шинки, полядвіці, шпондерки й ковбаси, а хто має дриг, то й – цілі свинячі ноги. І все це не смажиться й не печеться, а тихенько і мрійливо мліє в густому гарячому димі, який до комина прокрадається двометровим каналом.

Але вуджарня – то вже вищий пілотаж. А є й простіший спосіб. Хто не має вуджарні, як ото я, то використовує для цього металеву бочку. В горішній її частині, сантиметрів десять, нижче треба приварити навхрест залізні прутки, на які вішаємо м'ясиво за металеві гачки. Їх можна купити на базарах, а можна й самому вигнути з грубого дроту.

В долішній частині вирізаємо отвір, куди вставляємо двометрову бляшану руру. Може бути стара ринва, а можна просто скрутити бляху так, аби вона залізла в той отвір, а обома боками лягла на землю. Тоді ще й присипаємо її землею.

От у нас вуджарня вже й готова. На протилежному кінці нашої рури розпалюємо вогонь і стежимо, щоб він не гаснув, та постійно щось підкидаємо. Зверху бочку треба чимось накрити, аби м'ясо купалося в димі. Я для цього використовую зволожену мішковину і стару сателітарну тарілку. Тарілка вже геть просмажена, але сигнали ловить.

Для м'ясива бажано, аби були поліна з овочевих (по-теперішньому з фруктових) дерев, особливо добре на завершення дати вишневі дрова. Вони прикрасять шинки гарною червоною барвою. Горіхові можуть бути лише на початку і небагато, бо від горіха м'ясо гірчить. В жодному випадку не варто підкидати дрова з хвойних дерев, лише з листяних.

А тепер займемося м'ясивом. Яке м'ясо можна вудити? Будь-яке, але найкраще для цього надається свинина. Ідеально мати свою персональну м'ясарку. Я таку маю, тому телефоную і кажу, що мені треба.

Зазвичай я купую кілька полядвіць – це м'ясо зі спини з невеликим шаром сала. Ще беру цілу шию, яку вдома парцелюю на менш-більш однакові кавалки. Шия при вудженні втрачає трохи тлущу і вже не така щільна, як шинка, однак смак її особливий. А ще не забути чотири-п'ять шпондерків і зо два рулети.

Рулети – це такий доволі широкий пласт м'яса і сала, які йдуть шарами. Його можна й просто запекти в пекарнику, додавши начинку з цибулі, печериць, зелені та гарненько скрутивши і зв'язавши. Рулет печений чи вуджений надзвичайно смачний.

Ну і як гуляти, то гуляти – робимо домашню ковбасу. Для неї теж купуємо свинячу шию, сало і зо два кіля телятини. І там таки у м'ясарок – вичищені запаковані кишки.

А коли переходимо до процесу маринування, то на сцені виступає основний інгредієнт маринаду – сіль. Одному королеві не сподобалося, коли донька сказала, що любить його як сіль. Але ми ж знаємо, що без неї нікуди. Та й те сказати – в Римській імперії оплату легіонерам видавали пригорщами солі, і це називалося *salarium*. Звідси і французьке слово *salair* – платня. Пізніше, у середньовіччі, сіль заступили грошима (*sol* або *sou*), а вояків, що отримували платню (*solde*), називали солдатами (*soldats*). Тому-то й назву ковбасам із засоленого м'яса дав італійський прикметник *salumi* (засолене), який вже віддавна перетворився на іменник, з якого походить *саламі*.

М'ясарі давно второпали, що продавати саму свіжину – невигідно. Набагато вигідніше продукувати виробу з м'яса. Першими почали вудити шинку германці Вестфалії. Така шинка хутко ошчасливила і підкорила Рим та збагатила германців. Всі за нею пропадали, навіть поет Марціал. Катон радив перед вудженням і опісля натирати шинку олією. Таємниця смаку германських та іберійських свиней полягала в жолудях – вони вільно випасалися в дубових лісах і мали добре розвинуті м'язи, на відміну від свиней, що були вигодувані в хлівах без руху.

Отже, маринад. Спочатку важимо все, що ми купили, в тому числі й м'ясо на ковбасу. У мене це завше в межах 10 кг. На 10 кг м'яса йде ½ кг солі, десять дека (100 грамів) цукру і 6 літрів води. Цих пропорцій дотримуємося при будь-якій вазі.

Перед маринуванням м'ясиво парцелюємо, щоби шматки не були надто довгі й грубі, а на товщину руки і завдовжки до 20–25 см. М'ясо, приречене на ковбасу, залишаємо, як є.

Висипаємо до миски половину солі й цукор, додаємо по ложці розмарину, кмину, майорану, чебрецю, сухої гірчиці, розтовченого часнику й перемішуємо. Відтак натираємо м'ясиво цією сумішшю, а при цьому добряче його мнечкаємо. Так, гейби ви тісто місили. А коли ще й поб'єте його кулаками, теж не зле.

Бо м'ясо мусить відпружитися, перестати на вас сипитися і розслабитися.

Таке помордоване м'ясиво складаємо до виварки якомога тісніше, зверху накриваємо широкою накривкою чи тарелею і придушимо, наприклад, 5-літровим бутликом з водою.

6 літрів води запарюємо з рештою солі, додавши лаврове листя, по чайній ложці ялівцю, гвоздиків і перцю горошком. Кардамон теж підійде.

Натерте м'ясиво залишаємо в сухому маринаді на добу. Але щоб воно не надто розслаблялося і не запало в сплячку, 3–4 рази перевертаємо. А через добу заливаємо охолодженим маринадом так, аби було повністю прикриті. І знову придушимо.

Маринування може тривати і місяць, і тиждень. Проблема тільки в тому, що це вже не зима, і виварка з м'ясивом мусить бути на холоді. Тому я не ризикую і роблю для неї місце в заморознику. Але якщо у вас такої можливості нема, то достатньо й тижня.

І ось настає той щасливий день священнодійства. Заки ваші дітиська розпалюють вогонь коло бочки, виймаєте м'ясиво з маринаду і кожен шмат, окрім м'яса на ковбасу, загортаєте в марлю і перемотуєте ниткою. Тоді чіпляєте гаки і підвішуєте на прутах. Але треба пам'ятати, що шпондерки і рулети не потребують надто довгого задимлення.

Яким чином дізнаємося, чи м'ясиво готове? Стискаємо пальцями – коли дуже м'яке, то ще не варто виймати. Можна також проштрикувати шпичкою. Якщо витікає прозорий сік, можна знімати. А загалом процес вудження триває 5–6 годин при інтенсивному підкиданні дрівець. Хоча, коли є натхнення, можна розтягнути й довше, але тоді вогонь мусить бути слабшим.

Але ж на нас чекає ще ковбаса. М'ясо на ковбасу ділимо на дві купки. До одної відкладаємо сало і частини м'яса без прожилок та плівок, все це краємо ножом на дрібненькі кавальчики. Другу, більшу частину, перемелюємо на машинці, але вставляємо ситко з великими отворами. Потім усе разом місимо як тісто, доливаючи воду. Місити треба бодай 10 хвилин, а при цьому знову бідолашне м'ясо лупити, бити ним об стільницю, гупати кулаками, перекидати, тлумити так, аби наповнилося повітрям і не прилипло до рук.

Тоді з машинки виймаємо хрестовидного ножика і ситко, а натомість вставляємо насадку на ковбасу.

На неї натягуємо кишку і зав'язуємо кінчик. Але перед тим кишку треба промити під струменем води, бо зазвичай вона засолена.

Як саме набивати кишки – в мережі є безліч переписів. Чи треба для цього рук вашої коханющої? Ні. Я це діло роблю сам, бо коханюща в цей час пече пляцки. А для пляцків теж мусить бути натхнення.

Набиті ковбаси бажано теж загорнути в марлю, щоб не обірвалися і не попадали. Тепер вогонь треба зробити слабший і достатньо задимлювати 3–4 години.

Та цей день не мине лише при вудженні, бо в програмі у нас драгли і бурячки з хроном. Але тут вже всі знають, як і що робити, і, гадаю, поділяться своїми сокровенними рецептами.

Звісно, можна купити готову шинку. Тільки ж не ту блідо-рожеву, що не бачила диму, а купалася в хімічній рідині, після якої скидається на губку. Але тоді відчуття свята буде неповне. Бо м'ясиво, яке ви самі приготували, особливе. Тане в писку і зачаровує ароматами. З таким м'ясивом ви можете гордо витримати усі зацікавлені позирки парафіян, які виставили свої кошики біля церкви. Бо не в кожного так шинка пахтітиме, як у вас. Тому не позбавляйте себе цієї насолоди. Воно хоч і напружно, але потужно.

Юрій Винничук, «Збруч». Світлина: galinfo

Паска у Косівському повіті, с. Жабю-Кривополи (сучасне м. Верховина, центр Верховинського району)

Хіротонія преосвященного владика Богдана Дзюраха, 15.02.2006 р., Львів ▲

«ТЯЖКО ГОВОРИТИ БОГОВІ "ТАК", але ЩЕ ВАЖЧЕ ГОВОРИТИ БОГОВІ "НІ"», – ВЛАДИКА БОГДАН ДЗЮРАХ ПРО НОВЕ СЛУЖІННЯ У НІМЕЧЧИНІ

18 квітня 2021 року у Мюнхені (Німеччина) відбулася інтронізація новопроголошеного Апостольського екзарха у Німеччині та країнах Скандинавії владика Богдана Дзюраха.

Перед від'їздом з Києва єпископ поділився роздумами щодо нового призначення, підвів підсумки свого єпископського служіння в Україні та подав кілька думок для роздумів щодо відкриття свого покликання та Божої волі у житті.

►► Цей рік є роком кількох ваших ювілеїв. У березні, окрім дня народження, ви також відзначали 15-річчя єпископської хіротонії та 30-ліття священничих свячень. Це хороші дати, які важливо проаналізувати разом. Адже це етапи вашого духовного зросту, вашого становлення, а на вашому прикладі і тих багатьох парафіян та священників, котрі були поруч із вами. Отож, що цей рік, який також тепер збагатиться новим призначенням, для вас означає?

Вл. Б. Дзюрах: Коли пригадую події 30-літньої та 15-літньої давності, то насправді розпізнаю у них таїнственну присутність Бога і Божої руки: Бог провадив як до одного моменту, так і до іншого. Тому сьогодні я прагну насамперед подякувати Богові, адже це є великою ласкою – Господь допускає до Свого священничого служіння, яке Він спочатку здійснював Сам, а відтак доручив апостолам та їхнім наслідникам. «Як мене по-

слав Отець, так і я посилаю Вас». Це щось незвичайне і незбагненне для людини: тебе включено до такої місії Самого Бога, Воплоченого Сина Божого.

Пригадую собі той момент, коли я перебував у черзі до священничих свячень. Тоді нас було аж 19 кандидатів, адже Церква виходила із підпілля і відчувався надзвичайний брак греко-католицьких священників. Я був у цій черзі чи не останній, адже був наймолодшим. Мені навіть бракувало три дні до канонічного віку 24 років. Йдучи довкола престолу до владика Юліана Вороновського приймати із його рук свячення, я побачив невеликий запрестольний образ Христа, який несе хрест. Тоді у глибинах серця подумалося про те, що хотілося би трохи допомогти Христові нести той хрест. Можливо, це дещо зухвала, по-людськи міркуючи, думка. Однак, вона була дуже щира. У серці тоді сказалося: «Ісусе, тобі буде легше. Нас тепер буде двоє».

Насправді, питання про те, хто кому допомагає нести хрест є риторичним. Не ми йому допомагаємо. Хоча інколи Син Божий упродовж історії людства, народів і конкретної людини потребує цієї людської помочі. Він потребує тих Киринейців, які допомагають йому впродовж історії нести його хрест. У кожній страждаючій людині перебуває страждаючий Спаситель, і саме тому Він потребує тих Киринейців. Коли ми кажемо, що хочемо допомогти Ісусові нести його хрест, то це означає підставити плече своєму ближньому, який перебуває у потребі, нужді чи недолі. Мені здається, що це є найголовнішим щодо того, із яким настроєм чи ставленням священник мав би приступати до цього служіння – допомогти Ісусові нести його хрест у ближніх. Проте, з іншого боку, вже сам, будучи не раз у нужді та досвідчуючи власну убогість і падіння як людина, я відчував як Ісус, як добрий Киринеець підходить до мене і допомагає піднятися з моїх падінь та далі нести мій хрест. Це хрест моїх обов'язків, хрест моїх завдань, хрест моєї немочі. Ця взаємна мандрівка вже триває 30 років.

Очевидно, що переломним моментом на дорозі цієї мандрівки став грудневий день 7 числа 2005 року, коли Блаженніший Любомир під час Постійного Синоду закликав мене з монастиря на розмову. Я щось вже тоді відчув. У своєму серці я розпочав тривожитися, адже Глава Церкви не так часто кличе на розмову. Коли ж я прийшов і почув про своє призначення єпископом-помічником до Києва, то справді почував себе надзвичайно збентежено. Я завжди говорю про те, що дотепер це було найважче рішення у моєму житті – сказати «так». Але я таки сказав, перед тим висловивши ряд застережень, які могли би мені дати підстави відмовитися, але Блаженніший у свій, навіть дещо гумористичний спосіб легко нівелював усі мої аргументи. До прикладу, коли я мав застереження щодо того, що я ще занадто молодий (мені було лише 39 років на той час), то Блаженніший відповів: «Отче, якщо молодість – то хвороба, запевняю, вона швидко минає».

Уже коли відбулося проголошення про свячення та мого призначення на єпископа, я приїхав відвідати владика Юліана Вороновського, який мене святив на священника. На той час його протосинкелом, а водночас помічником та правою рукою був теперішній правлячий єпископ Самбірсько-Дрогобицький владика Ярослав Приріз. Пригадую собі також, що коли я висловив владіці Юліанові про свою боротьбу, змагання, перед тим як сказати Богові «так», то він сказав одну фразу, яка мене дуже зворушила, але також збудувала і заспокоїла. Він сказав: «Справді, тяжко говорити Богові "так", але ще важче говорити Богові "ні"».

Таким чином, упродовж усіх 15 років мого єпископського служіння я відчував безнастанну і люблячу присутність Ісуса. Адже я не мав великого досвіду, – ані душпастирського, ані адміністративного. Мушу сказати, що насправді багато речей робилися із Божою поміччю. Я був лише знаряддям; я не був протагоністом. Головним героєм був хтось Інший. Це важливо для нас як священників усвідомлювати, що це не ми будемо та відроджуємо Церкву, проповідуємо, даємо людям відчути Божу любов, але це Він сам послуговується нами, щоб Себе об'явити людині.

►► **Преосвященний владико, але погляньте: 30 років ваших священничих свячень і 30 років Незалежності України – ваш період священства збігається із важливим історичним періодом в історії нашої країни – відновлення і відро-**

дження Церкви; 15 років ви є єпископом і 15 років від того моменту, як оці абсолютно голі і піщані дніпровські береги, де росли верболози, перетворилися на прекрасний двір, на сьогодні засаджений 1100 трояндами Патріаршого собору. Тобто, ви були у числі тих, хто відроджував Церкву після підпілля, прийшовши як молодий священник, і ви були у числі тих, хто тут збудував храм, створив великий собор і заснував Курію. Ви відчуваєте певну сатисфакцію від того, що «мені доручили таке важливе, я був обраний для такої гарної місії»?

Вл. Б. Дзюрах: Я би сьогодні говорив не так про сатисфакцію чи задоволення, як про вдячність. Адже на моєму місці міг бути будь-хто інший. Я цілковито є свідомий цього. Маючи досвід 15-літнього служіння як Секретар Синоду і досвідчивши пошуки кандидатів на єпископське служіння, ти починаєш усвідомлювати, що Господь Бог може кликати несподіваних людей. Думаю, що й моє призначення було для багатьох несподіваним і неочікуваним.

Проте, хочу наголосити на тому, що це великий привілей для нас жити у цих часах, у яких ми живемо, адже Господь Бог зберіг нас від великих випробувань. Упродовж 30-ти років ми мали свої випробування, але не настільки великі і жорстокі, як у наших попередників. Не раз, читаючи розповіді про підпільну Церкву, запитую себе: «Чи вистачило би тобі, Богдане, сил, відваги, витривалості, щоб усе це перенести гідно? Залишитися вірним Христові, Католицькій Церкві, своїм переконанням?». І насправді відповідь не є такою легкою та очевидною. Якщо би хтось мав таку відповідь відразу, то був би подібним до апостола Петра, який на Тайній вечері запевняв Ісуса, що «навіть якщо всі апостоли тебе покинуть, я з тобою піду і на смерть, і у тюрму!». Але за кілька годин сталося щось інше. Завжди пригадую собі слова Блаженнішого Любомира, який казав: «Те, що ми вистояли у тих жахливих випробуваннях, це не наша заслуга, це Божа ласка». Божа ласка... І Божа ласка також допомагала нам відроджувати нашу Церкву; це Божа ласка зробила так, що Глава Церкви повернув свій осідок зі Львова до Києва; це Божа ласка зробила, що на цьому місці, де справді був пустир, постала наша найголовніша святиня.

Сьогодні також хотів би віддати належне головному будівничому Блаженнішому Любомирові, але також моєму попередникові на служінні як екзарха Києво-Вишгородського та Секретаря Синоду владіці Василю Медвіту. Це його велика заслуга і праця, що саме на цьому березі постав наш Собор, адже початково

призначене місце було деінде і земля була виділена у зовсім іншому місці, а саме там, де зараз є пошта. Отож, наш Собор був би затисненим між будівлями та посеред гамірної вулиці. Проїжджаючи ж попри цей пустир, владика Василь Медвіт задався запитанням: «Чи не можна було би тут збудувати цей собор?». І це стало можливим, – через відкритість тогочасного керівництва міста Києва, але й також через його таку наполегливість, витривалість. І за це йому велика вдячність.

Відтак крок за кроком поставав наш собор. Я завжди повторюю: ми є щасливі, що ми є свідками не того, як церкви руйнують, а того, як церкви будують. Не кожному поколінню дана така ласка будувати храм, адже храм будується на віки. Щасливі ті люди, тут на цих берегах Дніпра, але й також усюди по великій Україні, де зараз є можливість будувати Божий храм, Божий дім, місце зустрічі людини із Богом. І за це потрібно дякувати Богові.

Я щасливий також від того, що кілька років мав нагоду координувати працю нашої будівельної дирекції щодо собору. У той час було багато цікавих ініціатив. Мабуть, найбільш пам'ятною для мене залишилася ініціатива «Моя цеглинка на собор». Із нею насправді пов'язано безліч цікавих і захоплюючих історій людей, які щиро відгукнулися.

Ця ідея зародилася із запитання: «Чому навіть невеличке село може збудувати свій власний храм, а ми як велика Церква не в стані збудувати одного центрального храму – Патріаршого собору?». Відповідь насправді була на поверхні і дуже простою. Вона полягала у тому, що люди у селі чи на міській парафії будують СВОЙ храм. Тому у нас постало питання: «Яким чином дати відчутти нашим вірним, що вони будують СВОЙ Патріарший собор?». Відтак постала ця ідея із цеглинкою. Велика заслуга у цьому є отця Ігоря Яціва, людини творчої і креативної, та інших членів будівельного комітету. Отець Василь Захарусь зокрема очолював молитовну складову цього комітету. Були люди, які відповідали за технічну сторону, були ті, хто шукали меценатів та добродіїв. Одним словом, була така доволі активна команда людей, які справді перейнялися тією ідеєю і вклали у неї все: вміння, час, серце і любов до нашої Церкви.

Власне, через оці цеглинки ми побачили наскільки люди перейнялися та зворушено відгукувалися на наші прохання. Була одна така розповідь про жіночку вже старшого віку, яка прийшла до отця із проханням, що хоче купити цеглинку. Цей отець відтак розповів про свої думки, які зародилися у нього у цей момент – «може попросить цеглинку за 50 чи 100 гривень». Натомість, ця жіночка сказала: «Але, прошу отця, дайте мені цю найбільшу». На той час найбільшим номіналом була 1000 гривень. Коли ми почули цю історію, то зрозуміли, наскільки великою була щедрість тієї жінки, яка скоріш за все, відклала усю свою пенсію, а може й декілька, щоби дати на собор свою пожертву. Іншим разом прийшла маленька дитинка і сказала: «Мені мама сказала вдома, що збирають пожертви на Патріарший собор у Києві, і тому ми усі маємо дати пожертву. Я сьогодні не купував собі булочку в школі, і ось моя пожертва!» Із таких жестів (а їх було сотні тисяч, якщо й не мільйони) будувався і надалі будується наш собор. І це дуже гарно.

▲
Владика Богдан Дзюрах
із Блаженнішим Любомиром Гузаром,
Отцем і Головою УГКЦ

► **Очевидно, що червоною ниткою через ваше служіння у Києві проходить спорудження Патріаршого собору. Однак, 15 років тому ви прийшли вочевидь у чуже для вас місто. Чи стало це місто для вас рідним, тобто таким, в яке хочеться повертатися? Якщо так, то завдяки чому?**

Вл. Б. Дзюрах: Я зі щирою душею можу співати: «Як тебе не любити, Києве мій» (ред. – сміється). Хоч, попри київську прописку, якою я вже володію кілька років, я не вважаю себе киянином. Я вважаю, що буття киянином чи мешканцем якогось міста і володіння пропискою – це дві відмінні речі. Однак, хотів би подивитися на Київ очима мого товариша, старшого співбрата по Чину, редемпториста і професора із Польщі, з яким в один із перших своїх разів прибув до Києва. Він, подивившись на Київ, сказав: «Без Києва неможливо пізнати України».

В одному із журналів я також знайшов таке порівняння, що Схід України більш тяжіє до такого східно-візантійського стилю життя, Захід більше до католицького, натомість Київ – це європейська метрополія. Тут справді б'ється серце Європи. Не тільки географічне. І у киян це можна побачити. Це виявляється у їхній свідомості власної гідності, а водночас велика теплота, відкритість, щирість. Це завжди мене захоплювало у киянах. Оця їхня спонтанна щирість, доброта, готовність відразу тобі прийти на допомогу і велика толерантність. Одного разу ми із моїм секретарем сиділи у кафе поблизу Майдану Незалежності. Поруч із нами за столиком сиділи дві молоді дівчини, які спілкувалися. Одна із них розмовляла російською мовою, а інша – українською. Їхня розмова справді виглядала щирою і радісною. І я, мимоволі спостерігаючи їхню бесіду, сказав: «Таке є можливим тільки у Києві». Оця така велика толерантність, щирість і зичливість.

Напевно, найбільше характер киян проявився під час трьох революцій. Я мав нагоду ще під час Революції на граніті бути у Києві із владикою Юліаном Вороновським. На той час я ще був семінаристом.

Ми приїхали тоді для того, щоб молитися і служити Божественну Літургію для протестувальників на Майдані. Тому сьогодні зустріти деяких осіб і довідатися про те, що вони у цей час також були на Майдані – це ще одна окрема і дуже зворушлива історія.

Наступною революцією стала Помаранчева. У цей час я знаходився у Римі на навчанні. Ми намагалися також долучатися своїми акціями у цьому місті: ми ходили до українського посольства із протестами та пікетами. Італійська поліція з одного боку була змушена якось на нас реагувати, а з іншого боку нам тихенько підказувала як ми маємо робити, щоб нас звідти не попросили. Зокрема нам підказали, щоб ми не стояли на місці у великому скупченні, адже це вже буде маніфестація, але ми можемо спокійно ходити по тротуарі і ніхто не має права нам це заборонити. Тому ми так і робили. Найголовнішим же моментом стало те, що ми попросилися на аудієнцію до Святішого Отця Івана Павла II. Це відбувалося у середу, 24 грудня. Найцікавішим було те, що я пішов за квитками і нам їх дали, хоча й була потреба у 200 штук. Квитки на папські аудієнції завжди бувають різного кольору. Саме у той день вони були помаранчевими. Насправді, це було лише співпадіння, але для нас це було гарно.

Зайшовши у зал Павла VI, дочекавшись того моменту, коли Святіший Отець уже виходив, ми розпочали скандувати деякі гасла та прохання про поміч: «Україна любить Папу», «Україні – правду!». Тоді до нас відразу підбігли із папської обслуги і розпочали розпитувати про те, хто ми і в якій ми справі. Очевидно, що на той час уже цілий світ спостерігав за Помаранчевою революцією. Відтак того дня Святіший Отець сказав дві важливі фрази, зокрема про те, що він молиться за наш боголюбивий український народ. Ввечері до мене телефонує одна сестра-монахиня, яка була однією із співorganizаторок душпастирства разом із св. п. отцем Василем Поточняком, і розпочала плакати. Я затривожився і розпочав собі думати про те, що там вже сталося у Києві. «Що сталося?», – кажу до сестри. «Отче, цей уривок із привітання Святішого Отця увесь час крутять на Майдані. Це дуже підтримує людей; вони зрозуміли, що є по стороні правди». Для нас це також був момент вдячності Богові за те, що ми могли хоча б у такий спосіб спричинитися до цієї спільної справи, за яку кияни та інші мешканці України стояли на Майдані.

І очевидно, найновіші події – Революція гідності. Це вже доволі свіжа подія, яку я також дуже глибоко і особисто переживав.

► **Тобто історичних подій, які накладаються на вашу особисту біографію та історію Української Греко-Католицької Церкви вже тепер із осідком у Києві, є дуже-дуже багато. Вони насправді міксуються у доволі цікаве 30-ліття, яке ще буде описане у багатьох джерелах. Я думаю, що ви також маєте написати ще одну книгу. Одну ви вже нам подарували, але ви ще маєте описати і цей дуже цікавий історичний період.**

Владико, скажіть, будь ласка, на що ви їдете? Який це (вибачте, що так скажу) «шмат роботи»? Яка місія покладається на вас у Німеччині та країнах Скандинавії?

Вл. Б. Дзюрах: Це доволі важке запитання. Я не скажу, що їду у якусь невідомість, адже їду туди, де наша Церква є присутньою вже багато десятків років, починаючи від першої половини ХХ століття, коли першим посланцем митрополита Андрея Шептицького був сьогодні блаженний священномученик Петро Вергун.

Він був одним із перших душпастирів, який поїхав туди, де вже було багато десятків тисяч українців. Він ніс їм Боже Слово та забезпечував духовну опіку.

Пізніше відбулася друга потужна хвиля еміграції по завершенні Другої Світової війни. І зараз, мабуть, ми можемо говорити про третю хвилю еміграції з України. Очевидно, що кожна із цих хвиль потребує певного особливого підходу та опіки. Але найголовніше, що сталося – це те, що Святіший Отець більше 60-ти років тому, у 1959 році створив Апостольський екзархат для українців візантійського обряду в Німеччині та країнах Скандинавії. Це був не просто жест підтримки, але реальні кроки для того, щоб забезпечити усім нашим вірним на тих теренах належну духовну опіку. Насправді ми повинні бути вдячними Апостольському Престолові за те, що у найтяжчих моментах історії нашого народу і Церкви Святіші Отці разом із своїми співпрацівниками завжди ставали по нашій стороні і надавали ту поміч, якої ми найбільше потребували.

Першим екзархом став владика Платон Корниляк. Після цього короткий відрізок часу, після його відходу до вічності, екзархом був мій співбрат владика Михайло Гринчишин, який сьогодні вже також покійний. Велику роль у супроводі наших вірних відіграв генеральний вікарій отець Мирон Боечко. Від 2001 року апостольським екзархом є мій попередник владика Петро Крик.

Звичайно, що є багато наших священників, існує структура та парафії, можна побачити певну стабільність, але також є нові виклики. Якими вони є, я ще до кінця не знаю. Тому не буду вдавати зараз, що я вже знаю дійсність. Це можна порівняти із тим, коли ти чув про людину, навіть бачив її фотографію із різних ракурсів, але ти з нею особисто не зустрічався, – тоді тяжко сказати, що ти її знаєш. Так само і я: я бував у Німеччині, владика Петро часто приймав у себе в гостях, адже він дуже гостинна, щира і добра людина. Але сказати, що я знаю дійсність, яка мене чекає – це було би великим перебільшенням.

Тому я дуже відкритий. Господь відкрив переді мною двері, а я відкрив своє серце. Тому із доброю волею і щирим бажанням послужити я йду на зустріч цим новим завданням. Натомість, Господь знає, що і як Він хоче зробити. Я тільки прошу для себе, для всіх наших отців, а навіть і для всіх вірян, богопосвячених осіб екзархату, щоб ми справді ставали щораз кращим знаряддям у руках Божих.

►► Здається, усе це ви висловили у своєму відкритому зверненні, яке вже можна віднайти на сайті апостольського екзархату у Німеччині. Це своєрідний лист-звернення до усіх тих, з ким ви надалі маєте жити і працювати. У ньому ви запевняєте їх у своїх молитвах, у своїй відкритості і в бажанні працювати разом. Чи можемо ми розраховувати на те, що коли ставатимуться важливі речі чи цікаві події ви будете і надалі спілкуватися із слухачами Живого радіо «Воскресіння» і Живого телебачення чи то через скайп, а чи через зум? Сьогодні онлайн-зв'язок вже є абсолютно нормальним явищем у житті Церкви і Церква дуже швидко та ефективно освоїла усі ці технології. Ми би бажали і надалі мати із вами ефіри у такий спосіб, аби відчувати цю єдність, інтерес до життя наших вірних у Німеччині та звичайно, до вашої діяльності.

Вл. Б. Дзюрах: Я буду тільки вдячний за таку можливість. Богу дякувати доволі швидко вже відбулася перша зустріч із духовенством екзархату 3 березня цього року. Це стало першою можливістю, коли можна було познайомитися принаймні через онлайн-зв'язок із усіма. Я також мав уже зустріч із Головою Об'єднання українських організацій у Німеччині. Я відчуваю і бачу великі можливості та потенціал у наших людях,

у нашій Церкві на цих теренах. Сподіваюся і вірю в те, що зможемо із Божою поміччю щось доброго зробити для нашої Церкви і нашого народу, перебуваючи на цих теренах.

Так само вважаю, що є надзвичайно важливо не втрачати зв'язок із рідною землею, бо ми є частинкою цього народу і живою клітиною нашої Церкви-мучениці. Тому, мабуть, маємо у цьому певне своє завдання. Багато людей приїжджає туди через певні економічні негаразди, шукаючи порятунку від матеріальної убогості та економічних труднощів, але ми також приносимо із собою щось, що можемо запропонувати мешканцям Європи, Старого континенту. Я не раз, відвідуючи різні країни Західної Європи, казав: «Українці приходять із простягнутою рукою, але не як жебраки; ми простягаємо руку, пропонуючи дещо». Зокрема йдеться про нашу свідомість власної гідності, готовність навіть померати за певні цінності. Адже дуже легко їх декларувати, дуже легко виписувати їх на прапорах чи програмах політичних партій, а чи якихось міжнародних об'єднань. Натомість, жити ними або навіть відстоювати їх ціною власної крові, власного життя – саме це показали українці у новітні часи. Таким чином, із цією свідомістю, що ми маємо не тільки певну потребу, але ми також маємо певну місію чи завдання, хочемо і будемо продовжувати нашу присутність на теренах екзархату.

►► **Владико, моя вже покійна бабуся нам колись завжди казала: «Ангела тобі на плече». Я собі дозволю використати цю нашу родинну фразу, бажаючи вам щасливої дороги у Мюнхен, а від себе та усіх моїх колег скажу «З Богом!» Ми чекаємо добрих звісток від вас із Німеччини. Ми бажаємо вам успішної та дуже ефективною праці задля українців і задля єдності всієї Європи через нашу Церкву. Я вам дякую за цю присутність на сьогоднішній «Добрій розмові».**

Вл. Б. Дзюрах: У свою чергу, хочу закінчити таким висловом, яким завжди завершував зустріч чи розмову один мій співбрат, старенький монах-редемпторист, що цитував вислів із Літургії та богослужбових текстів, пом'янувши Пречисту Діву Марію і всіх святих, «самі себе, і один одного, і все життя наше Христу Богові віддаймо». Тому я дякую за розмову і цю зустріч. Прошу також про молитву. Бажаю усім радісного і благословенного свята Пасхи Господньої.

Принагідно, хочу ще подякувати усім. Хочу подякувати усім, хто супроводжував мене, хто розділяв зі мною радощі і смутки, виклики і надії, які були пов'язані із моїм єпископським служінням, розпочинаючи від Отця і Глави нашої Церкви Блаженнішого Святослава, всіх єпископів нашої Української Греко-Католицької Церкви, Римо-Католицької Церкви в Україні, священників, богопосвячених осіб і добрих та щирих мирян, які оточували мене великою любов'ю і зичливістю. Нехай Господь Бог винагородить усіх вас сторицею!

**За матеріалами Живого радіо «Воскресіння»
пресслужба Секретаріату Синоду
Єпископів УГКЦ**

◀ Владика Богдан Дзюрах
у Патріаршому соборі Воскресіння Христового
у Києві

СТУПИТИ НА ДОРОГУ БРАТЕРСТВА (13)

Знайомимо вас з новою енциклікою Папи Франциска на тему братерства та соціальної дружби.

Завершуємо читання третьої частини, названої «Мислити й творити відкритий світ», наприкінці якої, в світлі роздумів про загальне призначення благ, автор ділиться деякими думками про права народів.

Глава Католицької Церкви стверджує, що переконання про спільне призначення земного добра сьогодні вимагає застосувати цей принцип також і «до країн, до їхніх територій і можливостей». Бо якщо поглянути на це питання «не тільки з точки зору легітимності приватної власності й прав громадян конкретної нації, але також з точки зору першого принципу спільного призначення земних дібр», то можна сказати, що «кожна країна також є чужоземцем, бо добро її території не можна відмовити потребувачу, який походить не з її території» (124).

Можна мріяти про планету, яка всім дає землю, дім і працю. Це справжня дорога до миру, а не бездумна короткозора стратегія сіяння страху й недовіри перед лицем зовнішніх небезпек».

Олег Шупляк, «На ясні зорі, на тихі води»

За словами Папи, це вимагає також іншого розуміння стосунків і торгівлі між країнами. «Якщо кожна особа має невід'ємну гідність, якщо кожна людина – мій брат чи сестра, і якщо світ справді належить усім, то не має значення в якій країні вона народилася і в якій країні вона живе. Моя країна також несе відповідальність за її розвиток, і може це робити в різні способи», – пише він, вказуючи на такі можливі дії, як прийняти таку людину у випадку нагальної потреби, допомагати їй на батьківщині, не експлуатувати її та природних ресурсів цих країн, не підтримуючи корумповані системи, які «перешкоджають гідному розвитку народів». Так само те, що стосується народів, «можна застосувати й до різних регіонів кожної держави, між якими часто існує велика нерівність», в той час як «нездатність визнати всіх людей рівними» часто веде до того, що розвинуті регіони мріють звільнитися від, так би мовити, «баласту» бідних регіонів, аби «збільшити рівень свого споживацтва» (125).

Зупиняючись на явищу глобалізації, Святіший Отець говорить про потребу нової мережі міжнародних стосунків, «бо неможливо вирішити великі проблеми світу, думаючи лише категоріями взаємодопомоги індивідам чи малим групам». Як вже було сказано в енцикліці «Laudato si'», несправедливість впливає не тільки на окремих людей, «але й на цілі країни, що змушує нас розглядати питання етики міжнародних стосунків». А справедливість вимагає визнавати й ша-

нувати не тільки індивідуальні, але й соціальні права і права народів. Йдеться про забезпечення «основного права народів на існування і прогрес», як писав святий Іван Павло II в енцикліці «Centesimus annus». І тут виходить на яв проблема боргового тиску, що «в багатьох випадках не тільки не сприяє розвитку, але дуже його обмежує й ставить важкі для виконання умови». Тож, за словами Глави Католицької Церкви, хоча й підтримуємо засаду, що «кожний законний борг потрібно сплатити», але спосіб сплати боргу вбогими країнами багатим «не повинен вести до зупинки розвитку та загрози існування бідних країн» (126).

Підсумовуючи свої роздуми про будівництво відкритого світу, Папа зазначає, що «йдеться про нове мислення». Бо якщо не зможемо мислити по-новому, то ці слова «звучатимуть як фантазія». «Але якщо приймемо великий принцип прав, який впливає з невід'ємної гідності людини, то зможемо прийняти виклик мріяти й думати про нове людство. Можна мріяти про планету, яка всім дає землю, дім і працю. Це справжня дорога до миру, а не бездумна короткозора стратегія сіяння страху й недовіри перед лицем зовнішніх небезпек», – пише він, наголошуючи, що справжній і тривалий мир можливий лише «на основі глобальної етики солідарності й співпраці для служіння майбутньому, яке формується через взаємозалежність і співвідповідальність усього людського роду» (127).

Новини Ватикану

СТАЛИ ВІДОМІ ІМЕНА ДЕСЯТИ ВОЇНІВ ДИВІЗІЇ «ГАЛИЧИНА», ЯКІ ЗАГИНУЛИ ПІД ЧАС ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ

У Німецькому службовому архіві (WAST) розшифрували ідентифікаційні жетони десяти вояків дивізії «Галичина», які загинули у роки Другої світової війни.

Останки військових дивізії працівники КП ЛОР «Доля» впродовж останніх років знаходили на території Золочівщини та перепоховали на кладовищі поблизу села Червоне. З тих даних, що вдалося отримати, більшість воїнів вважаються зниклими безвісти під час Бродівського котла у липні 1944 року.

ОСЬ ПЕРЕЛІК ЇХНІХ ІМЕН:

- **Фартушо Фердинанд**, доброволець, артилерист. Народжений 23.10.1920 у н.п. Гукітча (Hukitscha). Вважається зниклим безвісти з 21.07.1944 в оточенні біля Бродів.
- **Горій Богдан**, доброволець, артилерист. Народжений 24.01.1920 у н.п. Братківці. Вважається зниклим безвісти з 21.07.1944 в оточенні біля Бродів.
- **Петруняк Богдан**, стрілок. Народжений 12.12.1923 у н.п. Тишківці. Вважається зниклим безвісти з 21.07.1944.
- **Дідух Євген**, доброволець, радист. Народжений 23.11.1925 у н.п. Утішків. Вважається зниклим безвісти з 21.07.1944 біля н.п. Білий Камінь.
- **Плищук Іван**, доброволець, артилерист. Народжений 01.02.1911 у н.п. Тавмашин. Вважається зниклим безвісти з 21.07.1944.
- **Матвій Михайло**. Народжений 29.04.1923, місце народження не зазначено. Вважається зниклим безвісти з 21.07.1944.
- **Варик Ярослав**. Народжений 01.07.1921, місце народження не зазначено. Вважається зниклим безвісти з 21.07.1944.
- **Шунка Михайло**, гренадер. Народжений 06.02.1924 у н.п. Товстенке. Вважається зниклим безвісти з липня 1944 року в оточенні біля Бродів.
- **Андрусик Андрій**. Народжений 16.07.1922, місце народження не зазначено. Вважається зниклим безвісти з 18.07.1944.
- **Воланюк Роман**. Народжений 23.03.1921, місце народження не зазначено. Вважається зниклим безвісти з 21.07.1944.

«Щороку під час пошукових експедицій фахівці КП "Доля" знаходять та ексгумують останки загиблих воїнів дивізії "Галичина". Однак встановити їхні імена досить складно, навіть якщо знайдені номерні нагрудні жетони. Інформація про загиблих на території Львівщини солдатів часів Другої світової війни зберігається у Німецькому службовому архіві (WAST) у Берліні. Він доволі закритий для дослідників і пошуковців. За останні роки вдалося отримати інформацію про імена лише чотирьох загиблих воїнів. Є ще одна проблема – фахівці КП "Доля" не можуть виконувати заплановані дослідження в цій установі через обмежувальні заходи, спричинені пандемією коронавірусу», – зазначив голова Львівської ОДА Максим Козицький.

Відтак ЛОДА звернулася до Посольства Федеративної Республіки Німеччини в Україні з клопотанням про допомогу у розшифруванні 24-х ідентифікаційних жетонів та встановленні імен загиблих воїнів дивізії «Галичина». Носіїв 14-ти жетонів визначити не змогли.

«Історична правда»

ПРОЩАННЯ З ВОЛОДИМИРОМ ЯВОРІВСЬКИМ

У віці 78 років помер визначний український письменник, політик, громадський діяч Володимир Яворівський. Про це 17 квітня повідомив його колега Василь Шкляр.

«Завершив земний шлях видатний українець Володимир Яворівський. Письменник, шевченківський лауреат, який на порі становлення нашої Незалежності своїм словом запаливав серця мільйонів. Усі, хто його знав ближче, сьогодні кажуть: "Не вірю". Не хочеться вірити і мені. Він фонтанував енергією, незрівняним гумором, дивовижною працездатністю. Після романів про княгиню Ольгу, Івана Мазепу до останнього дня працював над книгою всього свого життя про Тараса Шевченка. Тепер він пішов.

Донька Леся близько півночі так і написала мені два слова: "Тато пішов". Іншого слова вона не змогла вимовити. Не можу і я. Володю, ти пішов. Я вже не зможу тебе обійняти. З невимовним болем обіймаю твоїх рідних», – написав Шкляр у ФБ.

БІОГРАФІЧНА ДОВІДКА

Володимир Яворівський народився 11 жовтня 1942 року в селі Теклівка на Вінниччині. Громадсько-політичний діяч, письменник, оратор, радіоведучий, народний депутат України I, II, IV-VII скликань. Член КПРС із 1981-го по 1990 рік. У 1989–1991 роках – народний депутат СРСР, член Міжрегіональної депутатської групи.

Один із засновників Народного руху України. Очолював оргкомітет Руху, з 1989 року – голова Київської координаційної ради НРУ за перебудову.

У 1990–1999 роках – член та голова Демократичної партії України. Із 2007 року – член ВО «Батьківщина». Член Спільки письменників України з 1971 року, Спільки журналістів України з 1969 року. У 2001–2011 роках – голова Національної спілки письменників України.

Лауреат Державної премії України ім. Тараса Шевченка 1984 року (за роман «Вічні Кортеліси»). У різні роки був заступником головного редактора журналу «Вітчизна», членом та головою Комітету Державних премій України ім. Тараса Шевченка, членом Ради з питань мовної політики при президенті України та ін.

У першому скликанні Верховної Ради – голова Комісії з питань Чорнобильської катастрофи. Має орден «За заслуги» III ступеня. («Новинарня»)

Коментар ВАХТАНГА КІПІАНІ: Прочитав, що помер Володимир Яворівський. Ми були шапочно знайомі. Лише пару разів записував коментарі чи невеликі інтерв'ю з ним. Це була людина, яку доволі важко захищати на суді історії. У нього було багато недоброзичливців. Василь Стус в таборових нотатках написав був про «культ бездарних Яворівських». Йому ніхто не закине, він мав право з табору і не таке написати на адресу людини, яка робила письменницьку кар'єру після погрому початку 1970-х.

Стус навряд чи прочитав «Вічні Кортеліси» небіжчика. Але і не дожив до моменту, коли саме Яворівський разом з іншими пішов проти системи. Спершу 1989 – нардеп союзного парламенту і ніхто не закине йому уго-

довство, він разом з МДГ боронив суверенітети не тільки України, але і республік Балтії, Молдови, Грузії тощо. Паралельно до цього – творення Народного Руху і доволі визначна роль у цьому процесі. Потім багатолітня праця в політиці, головування у СПУ – з цього ніхто практично не виходить «чистим», небіжчику це теж не вдалося. Втім, якщо хтось захоче підготувати книжку чи статтю-портрет, то лише чорно-білими фарбами її не написати. Наче знаю про нього багато, але добрих спогадів, особливо про 1989–1991, більше. (з Фейсбуку)

«УБИВАТИ, УБИВАТИ, УБИВАТИ УКРАЇНЦІВ»

У наших «молодших братів» з'явився новий тренд: вони не лише керівництво України, але й усіх українців записують у нацисти. Пропонують «зачистити» від нацизму всю країну. А чи не має в нас нарешті з'явитися усвідомлення, що в Росії не лише керівництво, але й широкі народні маси є, як максимум, шовіністами, а, як мінімум, дуже неприхильно ставляться до нашої країни?

Колись у період здихання совка я з'їздив у від'їждження до Сиктивкара. Їхав назад до аеропорту у роздубаному ЛАЗі. Поруч зі мною сидів чоловік в окулярах і величезних валянках. Треба відзначити, що саме перед тією поїздкою я читав щойновидану книгу Володимира Винниченка «Відродження нації». Звернув увагу на ту знамениту фразу, що демократизм росіян закінчується на українському питанні. Оскільки в совку панувала показна дружба народів, то я собі подумав, що на сьогоднішній день фраза Винниченка втратила актуальність. Я собі наївно уявляв: якій при томній людині спаде на думку забороняти іншим народам бути незалежними?

Але повернемося в автобус. Той мужичонка поведився як *свой в доску парень*, зразу перейшов на ти, розповідав якісь байки про своє життя в Архангельську. Виглядав досить добродушно. А потім запитав: «Ти звідки?» – «З Києва». Треба було його бачити. Його очі стали більшими від окулярів. Здавалося, що волосся стало дибки. Він мало не шипів від люті. «Ми вас кармім і паім, а ви атделяться захателі. Не пазволім!» [Ми вас годуємо і поїмо, а ви відділятися захотіли. Не дозволимо!]

Так я уперше зіткнувся з яскравим проявом шовінізму.

Здавалося б, де той Архангельськ, а де Україна. Але тому чоловікові, виявляється, до України є діло.

Мені покійний Володимир Черняк, який був учасником З'їзду народних депутатів СРСР, розповідав, як болоче його колеги росіяни ліберальних поглядів сприйняли проголошення незалежності України. Вони підходили до нього і вмовляли, наче це від нього залежало: «Ну, давайте широку автономію, але з нами».

Здавалося б, такий демократ, як Анатолій Собчак, стривожено виступив там і заявив: «Украина от нас уходит» [Україна нас залишає.] Він помчав до Києва. Виступав тут, вимагаючи зупинитися, але його просто засвистали. Це ліберали. А що говорити про людей менш демократичних поглядів?

Певне, блискучим, якщо тут це слово доречне, проявом шовінізму став знаменитий вірш Іосіфа Бродського на незалежність України. Здавалося б, чим не догодила єврею Бродському незалежність українців? Виявилось, в Росії навіть неросіяни заражені цим божевільним духом зверхності.

На російському телебаченні, коли говорять про Україну, то вживають слова «незалежність» і «свідомий» саме українською мовою. В їхньому розумінні це звучить іронічно і принизливо. Ким же треба бути, щоб зневажати чийсь незалежність і свідомість? Ким? Правильно: нашим «молодшим братом».

У них панувало уявлення, що у нас тут якісь націоналісти домінують і пригнічують російськомовне населення. Я колись прочитав книжку Єлени Афанасьєвої «Гасударство ілі ревалюция» [Держава чи революція] з передмовою відомого нациста Сергея Маркова. Тітка прямим текстом писала, що дезінтеграція України вигідна Росії. Вона пропонувала прийти в Україну на танках і була певна, що на сході України їх зустрінуть квітами. На той час мені це здавалося хворою маячнею окремої політологині. Але подальші події показали, що ця ересь сидить в голові всієї російської еліти на чолі з Путіним, зовнішню політику якого після захоплення Криму підтримувало 85 відсотків росіян.

Сьогодні на центральних каналах російського ТБ вони знову говорять про потребу «примушення України до миру» та загарбання всіх східних і південних областей. А де пройде новий кордон – мовляв, ще подивимося. Нехай «буферною» країною буде Румунія, а не Україна.

І коли сьогодні дехто з них оголошує всіх українців нацистами, то не треба сподіватися, що це лише окрема думка деяких людей. Історія показала: божевілля щодо України, яке сьогодні видається маргінальним, завтра стане мейнстрімом. Так що можете не сумніватися. Наші «молодші брати» за першої ж ліпшої нагоди будуть нас «убивати, убивати, убивати», як їх наставляв пришелепуватий російський філософ Александр Дугін.

Ви скажете: є ж хороші росіяни. Звісно, погоджуся: трапляються іноді. Але вони або в бігах на зразок Піонтковського, або сидять в такій глибокій д..., що ні на що не можуть впливати. Тому не майте ілюзій.

**Юрій Луканов, журналіст,
«Новинарня»**

ЦЕРКВА І КУЛЬТ ІВАНА ФРАНКА

Що домінувало у світогляді Івана Франка – примат матеріального над духовним чи навпаки? Яким було його відношення до релігії, Церкви, його особисті взаємини з духовенством? Годі шукати серед дослідників одностайної відповіді на ці запитання, якщо, звісно, оминемо «времена ониє», коли критики, згідно зі спущених згори догм (добровільно чи не надто добровільно), оцінювали Франка як письменника-атеїста.

Прикметно, що різні, нерідко полярні думки про персональну релігійність Івана Франка, погляди на релігійні інституції, світоглядні засади його творчості висловлювали не тільки дослідники, але й самі духовні особи, серед яких, до слова, у Франка було багато близьких знайомих. Згадаймо бодай Йосифа Застирця, ініціатора висунення письменника на Нобелівську премію в 1915 р.; Василя Давидяка, за допомогою якого юний Франко-гімназист входив у літературне життя Львова та завдячуючи певному мірою якому відбувся церковний похорон письменника зі всіма почестями; пароха з Криворівні Олексу Волянського: в його особі Франко, відпочиваючи в Криворівні, мав не лише інтелігентного співбесідника, гостинного господаря (одного літа мешкав у Волянських), а, як виявилось переходом, чи не найкращого мемуариста з-поміж багатьох авторів, які писали про його перебування на Гуцульщині.

З-посеред десятка імен сільських священників, які охоче знайомили Франка зі скарбами книгозбірень монастирів і церковних архівів, радо гостили його (часто зі всією родиною) у своїх домівках під час літніх ферій, назвемо бодай о. Івана Кузіва зі села Дидьови, що на Турківщині, якого Франко «цінив за гостинність та за преінтересний дар оповідання»[1], і який разом із Іваном Франком та Осипом Маковеем був «пришпилений» до відомого судового процесу проти родини Дегенів у 1889 р.

Із-поміж тих священників, з якими Франка єднали спільні наукові інтереси, зокрема у царині етнографії, виділимо отця Михайла Зубрицького з бойківського села Мшанець. Віддаймо належне також тим духовним особам, які матеріально підтримували письменника в його найтяжчі роки, зосібна, активно відгукнулися на лист-обіжник Наукового товариства ім. Шевченка у Львові про допомогу І. Франкові в 1908 р., а також надсилали кошти на ювілейний дар письменникові в 1913 р. Зрештою, не забуваймо, що з родини священника походила «ніжна, мов лелія», наречена поета Ольга Рошкевич, синами священників було багато його шкільних приятелів.

Однак звернемося трохи детальніше до рецепції Івана Франка у студіях духовних осіб. За Гавриїлом Костельником, «Франко – раціоналіст, атеїст, матеріаліст. Він не тільки завзятий прихильник цього світогляду, але zarazом завзятий пропагатор, популяризатор»[2]. Натомість, на думку Й. Застирця, Франкова віра в Бога має глибоке коріння в релігійному світобаченні українців як етносу. «...Ніколи не можу погодитися з гадкою, щоби великий чоловік, діяч або поет, який

виріс у нашій народі, міг бути нерелігійним»[3], – писав Й. Застирець, підкреслюючи, що особливо останні роки життя мали виразні «признаки релігійності»[4]. Нарешті, без всіляких застережень сприймав Франка як глибоко релігійного творця Евграфій Будилець: «Франко – то наш галицький український Шевченко, рівно ж віруючий, рівно ж надіючись воскресення і із-за сього ж рівно цілою душею любящий свій народ...»[5].

Такий розмаїтий спектр оцінок в інтерпретації світогляду І. Франка зумовлений низкою причин різного характеру, зокрема тим, що проблема ця дуже складна, у ній існують різні аспекти, абсолютизація яких нерідко давала аргументи для взаємно суперечливих висновків. Назву лише деякі з таких аспектів.

В океані Франкової поезії могутніми валами здіймаються творіння, де «примат духовности поставлено над матеріалізмом, ідеальний світ вічного Бога окреслено з незвичайною філософсько-психологічною проникливістю, а культурне служіння своєму народові піднято на недосяжну височінь»[6], водночас свого часу митець пережив і модне захоплення філософією позитивізму. Окрім того, деякі художні твори І. Франка потрактовувалися як «антирелігійні» внаслідок буквالیстичного тлумачення тексту, інші внаслідок нехтування символікою мистецького твору. Додаймо до цього і «огром» Франкових текстів і контекстів, його універсалізм, динамічність, еволюційність, контраверсійність (відомі не поодинокі випадки, коли письменник висловлював суперечні думки не лише в одночасі, але і в рамках одного тексту). До неоднозначного потрактування надаються також і деякі події особистого життя письменника, зокрема питання сповіді[7].

Крізь призму інтерпретації світогляду І. Франка

церковні ієрархи оцінювали його значення для української нації, право претендувати на пошану всього народу. Прикметно, що з плином часу спостерігаємо еволюцію поглядів багатьох священників щодо ставлення до Франка. Так, духовенство майже цілком ігнорувало відзначення 25-літнього ювілею творчої праці письменника. У залі поштового клубу Львова, де проходили ювілейні урочистості 1898 р., клір представляли лише два священники: о. Балабан із Закарпаття та о. Волянський з Гуцульщини. Натомість чимало священників взяло активну участь у святкуванні 40-літнього ювілею письменника. Отець Іван Гарматій навіть звернувся на початку 1913 р. до української громади зі статтею-закликом «Як найкраще вшанувати ювілей Франка» («Діло», 22 січня). Проти відзначення 40-річчя творчої праці І. Франка виступили тільки окремі представники клерикального духовенства, зокрема Микола Садовський (брошура «Християнське становище в справі 40-літнього ювілею Ів. Франка», Жовква, 1913). Але він відразу натрапив на опонентів, у своєму священничому стані теж, зокрема в особі Е. Будельця і о. Гарматія[8]. Священники висловлювали свою шану письменникові, беручи участь у концертах, маніфестаціях, академіях. Отець Іван Німчук стверджував, що митрополит Андрей Шептицький також брав участь у відзначенні цього ювілею Франка: він «не тільки прийшов особисто віддати поклін Франкові на його ювілей в 1913 р. у Великому театрі у Львові, але і під оплески присутніх впровадив його під руку на почесне місце»[9].

Факт присутності Андрея Шептицького на ювілеї Івана Франка в 1913 р. не підтверджено в науковій літературі. Натомість маємо інші документальні джерела, які засвідчують про ставлення митрополита Андрея Шептицького до Івана Франка. Це його листування з єпископом з Філадельфії Константином Богачевським щодо відзначення 10-ліття смерті письменника. Останній, заборонивши духовенству та загалу віруючих своєї єпархії брати участь у відзначенні десятиріччя з дня смерті письменника, звернувся з проханням до митрополита А. Шептицького «видати духовенству заборону участі в "культі" Франка у Дієцезії Вашої Ексцеленції»[10]. Відповідь митрополита А. Шептицького є напрочуд промовистою з огляду на визнання ним заслуг І. Франка для всієї української нації, глибини розуміння багатовимірності його феномена.

Листування митрополита Андрея Шептицького з єпископом Константином Богачевським зберігається в Центральному державному історичному архіві України у м. Львові (ф. 401, оп.1, спр. 49, рукопис, оригінал). Тексти листів опубліковано зі збереженням лексичних і морфологічних особливостей оригіналу. Пунктуація – за сучасними нормами. Авторські скорочення розкрито у квадратних дужках. Вперше листування митрополита Андрея Шептицького з Константином Богачевським оприлюднено у збірнику: «Українське літературознавство. Іван Франко. Статті та матеріали», 1995, вип. 60, с.40–45. Публікація Ярослави Мельник.

**Листування Андрея Шептицького
з Константином Богачевським
Філадельфія, дня 16 падолиста 1926 р.
До Їх Ексцеленції Митрополита
Андрея Шептицького у Львові
Ваша Ексцеленціє!**

Найсердечніше дякуючи за ласкаву відповідь у справі напряму «Ниви»[11], – чуюся прямо приневолений ходом

Отець Йосип Застирець

подій звернутися до Вашої Ексцеленції з подібною справою ще більшої ваги, чи, радше, ще більш пекучою.

Та справа – се т[ак] зв[аний] «культ» покійного Івана Франка. За прикладом наших львівських світських товариств оповістило той «культ» і тутейше «Об'єднане»[12], котре вже кілька літ намагається розбити тут католицьку церкву і робить се під позором добра церкви. Хоч, як Вашій Ексцеленції відомо, всі католицькі церкви стоять тут виключно на добровільній жертвенності народу. Відважився я в ім'я засад нашої св[ятої] Церкви виступити проти ширення «культу» атеїста в народі нашім. Руководило мною щодо тактики, розуміється, не бажанне боротьби з частиною безвірної інтелігенції, котра нарочно розбиває церкву католицьку, – тільки звичайна заппадливність на будуче. Бо коли допустити без спротиву «культ атеїста», то нема ніякої змоги не допустити роздавання й поширювання в народі його атеїстичних творів та насміхів з нашої св[ятої] Церкви і навіть з віри в Бога. Вправді, пасивність хвилимо могла принести «мир», але на будуче відбилася б жорстоко на долі церкви і моралі народу, як усяке зломане церковних засад. Таким чином зважився я в оборону Церкви перед вношенем в неї «культу» Франка. При божій помочи і при праці одиниць удалося з трудом переломити опінію про нього потребу того «культу».

Однак значна часть народу і навіть частинка духовенства далася безвірним елементом ужити до ширення культу атеїста, і то в церквах. Знайшлися і такі священники, а між ними і бувший адміністратор дієцезії, котрі виголосили навіть проповіді в церквах про потребу ширення «культу» Франка. Се ще скріпило страшну вічеву нагірку на здисципліновану й вірну церковним засадам більшість духовенства і на мене як Єпископа.

З прикrostію, але з повною одвертістю подаю до відома Вашій Ексцеленції, що головним аргументом безбожників у їх розвальній агітації єсть ось що: «Чому ж Митрополит Шептицький, в котрого Дієцезії помер і похоронений Франко, не виступає проти "культу" того "генія"? Видно

▲
Єпископ Константин Богачевський

ясно, що Митрополит признає рацію нам, а не тим, котрі противляться ширенню того "культу".

На той аргумент дійсно трудно відповісти і то тим більше, що в Дієцезії Вашої Ексцеленції священники брали чинну участь у святкуванні Франка та його «культу», а преса приносить сюди описи їх участі, з іменами священників, котрі тутешня еміграція знає часто й особисто. І все остає без вістей про які-небудь заходи львівського Ординаріату в цілі припинення участі Священства в тім «культі».

Що моя Дієцезія відчуває удари безбожної агітації сильніше, ніж Дієцезії краєві, се річ природна із-за матеріяльного незабезпечення значної частини будинків церковних та духовенства. Агітація «Свободи» [13] й «Об'єднанє» і проти мене як Єпископа й особисто на тлі сего «культу» має, розуміється, підклад матеріяльний з тих, що її ведуть. Однак загальне слабо орієнтується в цілях тих агітаторів і значна частина народу стає по їх стороні, а проти церкви. Через те поносимо значні кошти. «Свобода» одверто накликає, щоб народ не давав «ні цента» на цілі Дієцезії. І се має свої наслідки. Жертвенність у церквах падає, навіть жертви на сиріт упали до половини, а на Семинар Духовний, на котрий ми сподівалися зібрати значну суму, жертви леде-ледви пливають.

І все те нехай буде оправданєм моїм отсею кроку, яким я звертаюся до Вашої Ексцеленції з проханням видати Духовенству заборону участі в «культі» Франка у Дієцезії Вашої Ексцеленції. Ще краще поділяло б тут збірне зазначенє краєвого Єпископату, але се оставляю під увагу Вашої Ексцеленції.

Прошу дуже, не взяти мені за зле, що я вже вдруге звертаюся в публічній справі до Вашої Ексцеленції і, може, ще прийдеться звертатися з подібними справами. Спонукує мене до себе поруч принципяльного ставлення справи також страх за будучність того народу, котрого мораль і спасення повірене моїй опіці, бо ясна річ, що коли згадані агітатори ослаблять повагу церкви, то велика частина народу нашого здеморалізується і попаде у всякі пороки,

які опозорять ім'я його в сій другій батьківщині, котра нас гостинно прийняла на своїй землі.

Для скріплення прохання додаю, що нема потреби боятися публічної опінії в справі згаданой заборони, бо навіть дуже ліві органи преси признають рацію принципяльному становищу Єпископату в боротьбі проти «культу» Франка.

З глибокою пошаною – слуга в Христі Константин Богачевський

Львів [24 грудня] 1926
До Преосвященного
єп. Константина Богачевського в Філядельфії
ВАШЕ ПРЕОСВЯЩЕНСТВО!

Відповідаючи на Ваше письмо з дня 16.XI. с.р., передовсім дякую за щирість, з якою до мене відноситься.

Щодо самої справи, то вона – бодай, на мою думку, – не проста і не легка. В'яжеться з нею багато додаткових заходів, які заважають при остаточній децизії: як нам, єпископам, поставитися до неї. Однак у Вас життєві обставини дещо инакші, як тут у нас: отже й додаткові згляди на справу «культу Франка» у Вас будуть в дечім инакші. Тому я і не берусь судити про Ваші зазначення відносно сеї справи. Ви там на місці, і ліпше можете оцінити ситуацію і зарадчі середники. Хочу пояснити тільки мою власну тактику супроти «культу Франка».

Якби І. Франко був того роду письменником, щоб атеїзм, матеріялізм і раціоналізм становили би головне поле його творчости, тоді, безумовно, мусіли би ми давно заборонити брати участь у його «культі» не тільки духовенству, але і всім вірним. Бо, шануючи його пам'ять, висказували би вірні признання його безбожному світоглядові і пропагували би той світогляд. Але в творчости Франка атеїзм і матеріялізм займає тільки незначне спорадичне місце, а головне місце займають посередньо чи безпосередньо національні і патріотичні теми. Ще до того так є, що Франко не був глибоким мислителем, а, радше, енциклопедистом, і ті місця, де він розвиває свій атеїзм і матеріялізм, мають тільки марну силу. Зате національні і патріотичні теми умів він опрацювати сильніше і вартісніше, так що солідна критика вже в тій справі на чисту, що Франко остане в будучности пам'ятний лише як поет націоналіст-патріот. Мав я нагоду достаточо переконатися про те, що вірні, піддані моїй юрисдикції, шанують Франка

▲
Відзначення десятої річниці смерті Івана Франка на Личаківському цвинтарі. Члени товариства «Сокол-Батько» кладуть вінки до могили письменника. У центрі (з бородою) стоїть голова «Сокола-Батька» Микола Заячківський, ліворуч з капелюхом у правій руці – доктор Степан Шухевич. Львів, червень 1926 р.

виключно задля його виключності як національного, патріотичного письменника, а не задля його атеїзму і матеріалізму, який світогляд вони відкидають.

Супроти такого стану річи не виджу рації, котра би нас, єпископів, безсумнівно змушувала явно заборонити духовенству брати участь в так званому «культі Франка». Все ж таки лежить на нас невідкличний обов'язок протидіяти атеїзмові і матеріалізові Франка, як і всюди, з котрої сторони він не приходив би. Але як? Котрий спосіб буде найуспішніший? Ось тут суть цілої квестії. А її розв'язка залежна тільки від пастирського благорозумія. Там, де нема безсумнівного примусу, треба вибирати те, що ліпше для Церкви.

Стоїть, отже, передо мною дилема: Чи заборонити духовенству брати участь у концертах, академіях і т.п., уряджуваних в честь І. Франка, чи ні? Що буде ліпше для Церкви і для загалу вірних?

З многих думок, які приходили мені на думку, коли я розв'язував отсю проблему, наведу бодай головніші. Передовсім не виджу рації, коли би видавати таку заборону тільки для духовенства, а не для всіх вірних. Признаванне й пропагованне атеїзму є заборонене для всіх вірних силою самих засад віри. Якщо, отже, видається заборону брати участь у «культі Франка» з огляду на атеїзм Франка, то та заборона послідовно повинна би відноситись до всіх вірних. Прецінь світські вірні є куди більше наражені на утрату віри через вплив Франка, як священники. Отже, з того огляду треба би якраз світських вірних більше брати в охорону.

Правда, заборона, віднесена тільки до духовенства, може уходити за демонстрацію Церкви проти атеїзму Франка і проти творення його «культу». Але чи се одинокий і найуспішніший спосіб, котрим Церква може зазначити становище супроти Франка? Я думаю, що ні – бодай у обставинах моєї єпархії. Чи тим способом зменшиться шкідливий вплив Франка? Чи перестануть наші вірні устроювати концерти в честь Франка? Чи перестануть читати й видавати його твори? Чи в школах не будуть брати його творів? Чи перестануть по часописах звеличувати?

Певно, що ні! Зате справа, як думаю, взяла би ще гірший оборот для Церкви. Запеклі приклонники Франка стали би при всіх нагодах видвигати якраз його світогляд, ворожий Церкві і нападати на єпархію, духовенство. А що Франка величають широкі маси і практикуючих вірних, то вони внаслідок симпатії тим лекше були би виставлені на шкідливий вплив Франка і на духове відчуженє від Церкви.

Якщо, отже, нема надії на загальне викорінення слави Франка в нашій народі, то – як думаю – мудрійше буде придержуватися засади «*quieta non movere*» [14]. Атеїзм і матеріалізм Франка нині в нас стають «*quieta*». Не мають вони вже того впливу ні на старших, ні на молодших, який мали давнійше. Нині в нас постають нові психічні (нрзб. – Я.М.) – консервативна, яка цінить релігію і церкву, і скрайньо антирелігійна – большевицька. А та большевицька вчиться не від «гуманіста» Франка, але від комуністів у Росії і на Україні.

На загальне викорінення слави Франка в нашій народі не може бути надій для того, що жиємо в такім віці, коли народи хваляться своєю «аристократією духа» як своєю силою і іспитом зрілості. На жаль, у нас тої «аристократії» ще замало й зрозуміло, що загал нашого народу не може бути перебирчивий та що так величатися Франком.

Якби, отже, заборонити духовенству брати участь в обходах пам'яті, то пішов би з того різкий роздор між нашими світськими вірними, а, може, й між духовенством, бо більше число зле толкувало би собі таке зарядження: що наша єпархія ворожа народови, що таке в інших ка-

Митрополит Андрей Шептицький ▲

толицьких народів не буває, що тут слідно якусь «чужу» руку і так без кінця.

Виджу з Вашого письма, що таке зарядження принесло для Вашої єпархії немало клопоту і нової журби, а в мене, може, мабуть, було би ще гірше. І якби я боронився, коли би мені, пр[иміром], привели таку аналогію, що польський поет Jan Kasprowicz нічим не був ліпший від Франка під оглядом релігії, а все ж таки по його смерті навіть єзуїтський «Przegląd Powszechny», що виходить у Кракові, оголосив збірку на «Dom literacki im. Jana Kasprowicza». Хоч у Поляків немало славних письменників, і католики в них лекше могли би собі вибирати «великанів», як наш нарід.

Ось з огляду на те все думаю, що заборона, про яку мова, була би не тільки безцільна, але навіть шкідлива для інтересів Церкви. Прошу мені вірити, що мені дуже прикро, що не можу Вам допомогти в Вашій тяжкій ситуації. А все ж не можу в себе робити того, що уважаю за шкідливе й недоцільне, щоби тим Вам стануть в пригоді. Якби Ви були звернулись до мене ще перед виданням згаданої заборони, то я лекше міг би був Вам піти на руку. А саме: я був би згідний, щоби всі наші єпископи з огляду на пропагуванне «культу Франка» або спільно, або кожний зокрема видали до духовенства поученне, що світогляд Франка є ворожий релігії і церкві, і тому нехай би духовенство поучило про те вірних, а при обходах в честь Франка нехай би зважало на се, щоб величати Франка тільки як поета національного і патріота, а не як атеїста, матеріаліста і т.ин.

В довгих літах мого єпископства набрав я того досвіду, що заборонами взагалі мало можна досягнути. Певніші і красші успіхи приносить відповідне поученне, яке впливає на вихованє вірних. Одначе з огляду на те, щоб наші єпископи заряджались у тій справі кожний на власну думку, я, не беручись критикувати їх заряджень, не уважаю нині за потрібне що-небудь заряджувати в тій справі.

▲
Отець Олекса Волянський

Зрештою, моє духовенство достатньо поучене про атеїзм і матеріалізм Франка, вшановуючи хоч би лише о послідніх літах, розвідкою о. Костельника «Плюси і мінуси в поезії Франка», яка була випечатана в «Ниві» і вийшла окремою відбиткою. Як мене поінформовано, наклад сеї брошури ще не вичерпаний, і думаю, що вона, якби її поширити між Вашою інтелігенцією, багато помогла би Вам у Вашій боротьбі.

Нехай Бог благословить Вашу працю для Церкви.
З глибокою пошаною.

**Підготувала Ярослава Мельник,
докторка філологічних наук,
професорка кафедри філології
Українського католицького
університету (Львів), професорка
Українського вільного
університету (Мюнхен).**

Подано за: Франко:Наживо/Franko:Live

- [8] Див.: Будилець Е. Ще до ювілею д-ра І. Франка і до перепалки о. Садовського проти Франка і о. Гарматія.
- [9] Шлях перемоги (Лондон). –1966. – 24 квітня. – ч. 17.
- [10] Відзначення десятої річниці смерті Івана Франка в 1926 р., а також відкриття пам'ятника на могилі письменника в 1933 р., назагал питання культу Івана Франка, цікаво відрефлексовано у франкознавстві, насамперед у ґрунтовних розвідках Мар'яни Комариці та Ігоря Медведя. Тут наведу лише один, як на мене, вражаючий епізод з особистої біографії Франка.
- У листі до Василя Доманицького від 27 березня 1908 р., І. Франко, перебуваючи в невеличкому містечку Ліпіку в Хорватії, писав йому про те, як він однієї ночі, «лежачи в ліжку, з зажмуреними очима» «в якісь невиясненій для нього "об'яві" "прочитав" статтю невідомого автора, просив його повідомити, "чи така стаття справді появилася в остатніх днях, або появиться незабаром"». У цій статті, писав І. Франко В. Доманицькому, «оповідано [...], що всі мої писання нічого не варті [...], що я ними деморалізую молодіж, що вони на становищі ворогів нашої справи, що я ширю клевети про наших найкращих проводирів і т.д. Інтересно знати, чи така стаття, справді, появилася в остатніх днях або незабаром появиться [...], ... і на кінці запротестовано також проти ставлення мені пам'ятника і шановання моєї пам'яті як чоловіка зовсім ненормального і ворога руського народу» (Франко І. Лист до Василя Доманицького від 27 березня 1908 р. // ІЛ, ф.3, №1072).
- Тоді, у 1908 р., подібної статті про І. Франка не було опубліковано в жодному часописі, але за певний час, як за життя письменника, так і згодом, таки з'явилася низка публікацій, проіннятих негативізмом щодо його по-статі. І найдивовижніше, що ці виступи не тільки своїм змістом, ідейним пафосом близькі до тієї міфічної статті, що так стривожила поета в ліпичській візії, але навіть суто фразеологічно закиди деяких непримирених його критиків накладаються на звинувачення, що їх І. Франко «прочитав» в отому тривожному сні.
- «Над свіжою могилою відбувалося багато такого, що мусило непокоїти Франків дух. Пишуть дуже багато прикрого на адресу цього подвижника-мученика, – писав арх. Сильвестр (Степан Гаєвський), наводячи назви деяких публікацій, як ось: «Як то було зі сповіддю Ів. Франка?»; «Криваве відкриття надгробника Іванові Франкові»; «Предтеча большевизму. Ів. Франко й українська суспільність на тлі його надгробника»; «Не можна мовчати. З приводу крови коло могили Франка»; «Де правда? З приводу поширюваного "Ділом" культу Франка»; «Що переймають з творів Ів. Франка і за що в нас йому поклін складають»; «Чи добре було б у молоді вціпити культ Франка?»; «Вільно чи не вільно? На маргінезі дискусії про безбожництво Франка»; «Про богослужіння за душу Івана Франка»; «Чи Франко заслужив на надгробник?»; «В духовній паморощі. З приводу відслонення надгробника Франкові» (Арх. Сильвестр (Гаєвський С.). Ів. Як. Франко. Основні ознаки Франкової творчості (поезія, проза, наука). 2. Спогади про Івана Франка. – Мельборн, 1956. – с.15, 8).
- [11] «Нива» – церковно-суспільний журнал, виходив у Львові 1904–1914 рр. як двотижневик, 1916–1939 рр. як місячник. При журналі видавалася бібліотека «Ниви».
- [12] Об'єднання Українських Організацій в Америці – політична репрезентація американських українців, створена в жовтні 1922 р. на Народному з'їзді в Філадельфії з метою проведення заходів за визнання української державності, матеріально допомагати розвитку українського життя на різних землях й об'єднувати українську еміграцію в Америці. О.У.О. широко інформувало американців про українські справи, організувало збірки на допомогу Україні, видало англійською мовою низку книжок про Україну.
- [13] «Свобода» – одна з найстарших українських газет у діаспорі, спершу двотижневик, з 1894 р. – тижневик, із 1921 р. – щоденник.
- [14] *Guiera non movere.*
- [1] Флюнт З. Мої спогади про д-ра Івана Франка // Спогади про Івана Франка / Упорядник Михайло Гнатюк. Вид. 2-ге, доповнене, перероблене. – Львів: Каменяр, 1011. – с.706.
- [2] Костельник Г. Ломання душ. Львів, 1928. 9, – с.70
- [3] Застирець Й. Зі споминів про І. Франка (про його релігійність). – Відень, 1917. – с.14.
- [4] Застирець Й. З моїх споминів про великого поета (Дещо про релігійність І.Франка) // Життя і знання. – 1936. – ч.5. – с.133.
- [5] Будилець Е. Ще до ювілею д-ра І. Франка і до перепалки о. Садовського проти Франка і о. Гарматія // Центральний державний історичний архів України у Львові, ф.779, оп.1, спр.84. Стаття Е. Будильця опублікована вперше у збірнику: Українське літературознавство. Іван Франко. Статті та матеріали, 1995, вип. 60, с. 45–49. Публікація Ярослави Мельник.
- [6] Гаєвський С. (арх. Сильвестр). Франків «Мойсей». Розвідка і текст поеми. – Корнберґ, 1948. – с. 13.
- [7] Про сповідь І. Франка див. детальніше: Мельник Я... І остатня часть дороги. Іван Франко в 1908–1916 роках / Вид. 2-е, випр. і доп. – Дрогобич: Коло, 2016. – с.252–261.